

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**COVID 19 PANDEMİSİNDE EŞLER ARASI CİNSEL İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ (MERSİN ÖRNEĞİ)**

Aslı KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Mayıs 2022**

COVID 19 PANDEMİSİNDE EŞLER ARASI CİNSEL İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(MERSİN ÖRNEĞİ)

Aslı KILIÇ

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doc. Dr. Füsun SUNAR

Konya
Mayıs 2022

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

11 Mayıs 2022

Ash KILIÇ

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

²MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Doc. Dr. Füsun SUNAR'ın danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

11 Mayıs 2022

Ash KILIÇ

Babam Ramazan KILIÇ ve Annem Meliha KILIÇ'a

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmasındaki bütün aőamalarda çok değerli bilgi ve deneyimleriyle bana destek olan, Danıőman Hocam Doç. Dr. Öğr. Üyesi Füsun SUNAR'a teőekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Aileme, beni hiç yalnız bırakmadıkları için minnettarım. Özellikle babam ve annem her adımda bana destek olarak bu süreci tamamlamamı sağladılar. Onların güvenleri olmasa bu tez mümkün olmazdı. Tüm sevdiklerim ve yanımda olanlar, ismini ekleyemediğim dostlarıma ve çalışma arkadaşlarıma da teőekkürlerimi de sunarım.

11 Mayıs 2022

Aslı KILIÇ

ÖZET

Aslı KILIÇ

COVID 19 PANDEMİSİNDE EŞLER ARASI CİNSEL İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (MERSİN ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2022

Çiftler arasındaki cinsel davranışlar, cinsel yakınlıklar ve cinsel yaşamdaki doyum kavramlarının değerlendirilmesi alanlarında yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu araştırmada Covid 19 pandemisinde 18 yaş üstü evli çiftlerin birbirleri ile cinsel hazza erişmelerinin, cinsel doyuma ulaşmada, cinsel aktivite ve cinsel istek üzerine ve sürekli birbirini gören eşlerin cinsel tatmin üzerinde etkisinin değerlendirilmiş ve betimlemeye dayalı tarama modeli uygulanmıştır. Bu bağlamda Mersin ilinde ikamet etmekte olan 18 yaş üstü 52 evli kişi çalışma grubu olarak alındı. Veri toplama aracı olarak çalışma grubunu oluşturan çiftlere kişisel bilgi formu, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ), Cinsel Heyecan Arama Ölçeği (CHAÖ) ve Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) uygulandı. Veriler SPSS 23.0 paket program ile değerlendirildi. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, karşılaştırma testleri, korelasyon ve regresyon kullanıldı. Bulgulara göre (ACYÖ), CHAÖ puanları cinsiyete göre farklılık gösterirken ve BDÖ puanları cinsiyete göre farklılık göstermediği görüldü. Erkeklerde BDÖ ile Bilişsel tutum arasında ($r=0,959$), BDÖ ile Somatik Efektif tutum arasında ($r=0,875$); kadınlarda CHAÖ ile ACYÖ arasında ($r=-0,640$), BDÖ ile Bilişsel tutum arasında ($r=0,983$), BDÖ ile Somatik Efektif tutum arasında ($r=0,962$); anlamlı bir ilişki tespit edildi. Ayrıca erkekler için Beck depresyon envanteri kadınlar için Beck depresyon envanterini pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler

Covid 19, pandemi, cinsel heyecan, cinsel yaşam

ABSTRACT

Aslı KILIÇ

EVALUATION OF PEER SEXUAL RELATIONSHIP IN THE COVID 19 PANDEMIC (MERSIN EXAMPLE)

Master's Thesis

Konya, 2022

Studies on the evaluation of sexual behaviors, sexual intimacy and satisfaction in sexual life between couples are increasing day by day. In this context, 52 married people over the age of 18 residing in Mersin were recruited as the study group. Personal information form, Arizona Sexual Experiences Scale (ASEX), Sexual Excitement Seeking Scale (CHAS), and Beck Depression Scale (BDI) were applied to the couples who made up the study group as data collection tools. Data were evaluated with SPSS 23.0 package program. Descriptive statistics, comparison tests, correlation and regression were used in the analysis of the data. According to the findings (ACYS), it was seen that the SCAS scores differed according to gender, and the BDI scores did not differ according to gender. Between BDI and Cognitive attitude ($r=0.959$), between BDI and Somatic Effective attitude ($r=0.875$) in men; between CHAS and ASEX ($r=-0.640$), between BDI and Cognitive attitude ($r=0.983$), between BDI and Somatic Effective attitude ($r=0.962$) in women; a significant relationship was detected. In addition, it was concluded that Beck depression inventory for men positively affected Beck depression inventory for women.

Keywords

Covid 19, pandemic, sexual excitement, sexual life

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. COVID 19 PANDEMİSİNDE 18 YAŞ ÜSTÜ EVLİ EŞLER ARASI CİNSEL İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	3
2.1. Covid 19 Nedir?.....	3
2.1.1.Covid 19 Semptomları.....	3
2.1.2.Covid 19 Nasıl Bulaşır?.....	3
2.2.Covid 19 ve Cinsellik.....	4
2.2.1. Menide Virüs Saptanması.....	4
2.2.2. Covid 19’da Testosteron Düzeyi	5
2.3. Cinsel Davranışlar ve Yakınlıklar	6
2.4. Cinsel Yaşam Doyumu Kavramı	8
2.4.1. Cinsel Doyumun Tanımı.....	8
2.4.2. Cinsel Doyumun Öncüleri	9
2.5. Cinsel Doyumun Etkileri	11
2.6. Cinsel Doyumun Boyutları	12
2.7. Cinsel Doyumu Sağlama Yolları	14
2.8. Cinsel Doyum ve Bireysel Değişkenler	17
2.9. Evlilik, Evlilikte Cinsellik ve Doyum.....	21
2.10. Covid 19’un Cinselliğe İlişkin Psikolojik Etkileri	23
2.11. Covid 19 Sürecinde Güvenli Cinsellik Önerileri	24
2.12. Covid 19 Pandemisinde Üreme Sağlığı Sorunları	25
3. YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Amacı	30
3.2. Araştırmanın Önemi.....	30
3.3 Araştırmanın Varsayımları.....	31
3.4. Sınırlılıklar	31
3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	32
3.5.1. Çalışma Grubu	33

3.6. Veri Toplama Araçları.....	33
3.7. Verilerin Toplanması	34
3.8. Araştırmanın Süresi.....	35
4. BULGULAR.....	36
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	45
ÖNERİLER.....	49
KAYNAKÇA.....	50
ÖZGEÇMİŞ	57
EKLER.....	58
EK-2 ARIZONA CİNSEL YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ.....	62
EK-3 CİNSEL HEYECAN ARAMA ÖLÇEĞİ (CHA)	64
EK-4 BECK DEPRESYON ENVANTERİ.....	66

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Çiftlerin demografik bilgilerine yönelik dağılım (n=26).....	47
Tablo 2. Çiftlerin aile yapılarına yönelik dağılım (n=26).....	48
Tablo 3. Ölçeklerin tanımlayıcı istatistikleri (n=52).....	49
Tablo 4. Ölçüm araçlarına yönelik iç tutarlılık.....	50
Tablo 5. Ölçek puanlarının cinsiyet bakımından farklılık gösterme analizi.....	51
Tablo 6. Çiftlerde ölçekler için korelasyon tablosu.....	52
Tablo 7. Ölçeklerde çiftler arası korelasyon tablosu.....	53
Tablo 8. Ölçeklerde çiftler arası regresyon tablosu.....	54

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma

WHO

Açıklama

DünSağlık Örgütü SARS-CoV-2

Sendrom Coronavirüs-2 ED

EretilDisfoksiyon

1. GİRİŞ

Koronavirüs (COVID-19) 2019 yılının sonlarında hızlı yayılım gösteren bir pandemi olarak Çin'in Wuhan kentinden dünyaya yayılmıştır. Bir salgın olarak dünya çapında çeşitli korkular yaratan virüs Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından Şubat 2020'de şiddetli akut solunum yolu sendromu olarak tanımlanmıştır. Virüs damlacıklar şeklinde ve cansız olan yüzeyler aracılığı ile eller, gözler ve burundan akan sıvı veya ağız yoluyla bulaşır. Salgın insanlar üzerinde oldukça etkili olmuş ve insan hayatında sarsıcı değişimler yaratmıştır. Salgın,dünya çapında sokağa çıkma kısıtlamaları ve sınırların kapatılması dahil tüm kıtalarda sert önlemler alınmasını gerektirdiğinden sosyoekonomik bir etkiye de yol açmıştır. Alınan önlemler sonucunda bireylerin normal olan hayatında bir takım değişiklikler yapması ve olağan dışı durumlarda yaşaması zorunluluk haline gelmiştir. Covid 19 hızının azalması ve aşının yaygınlaşması ile alınan önlemlerin insan hayatı için kısıtlanması kalksa da insana dair yansımaları hala devam etmektedir(covid19.saglik.gov.tr).

İnsan hayatı boyunca sürekli olarak iletişim kuran bir canlı olarak duygusal ilişkilerinde de iletişim kurmaya fazlasıyla ihtiyaç duymuştur. Ayrıca bir bireyin tüm yaşamı boyunca evlilik hayatı ve duygusal anlamda ilişki yaşayabileceği tüm alanların oldukça önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Evlilik hayatı sadece bir evin içinde paylaşım yapılan bir hayat olarak düşünülmediğinde evlilikte iletişim, cinsellik ve diğer pek çok faktörün önemli bir parçasıdır. Eş arasındaki ya da çiftler arasındaki cinsellik karşılıklı olarak partnerleri birbirine bağlayan ve yaşanan ilişkiden zevk alınmasını sağlayan bir alandır (Mark ve Jozkowski, 2013).

Covid 19 etkisini her alanda fazlaca hissettirdiği gibi evlilik ve partnerlerin ilişki hayatlarında da olumsuz etkilerini yoğun bir biçimde göstermiştir. Evli olan bireyler arasında sağlıklı cinsel ilişki kişinin isteğinin azalması, fiziksel olarak yaşadığı değişimlerden dolayı kendine olan güveninin azalmasıyla kişinin kendini beğenmemesi ve virüsün getirdiği temizlik takıntısı gibi birçok faktörden dolayı zarar görmüştür (World Health Organisation). Ulusal Cinsel Tutumlar ve Yaşam Tarzları araştırması (Birleşik krallık tarafından yapılan ve çiftlerin cinsel anlamda yaşamlarını tanımlamaya çalışan National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles araştırmasıdır) 2020-2021 arasında yaptığı araştırmada çiftlerin %78'inin cinsel hayatında bir farklılık oluştuğunu ve oluşan bu farklılıkların çoğunun olumsuz şekilde gerçekleştiğini ifade etmiştir. Diğer

bir çalışmaya göre ise izolasyonun devam ettiği süreçlerde üreme çağındaki kadınların cinsel ilişki yaşadığı partneri ile oldukça yeterli hatta uzun süre sayılabilecek bir zaman birlikte olmalarına rağmen cinsel işlev ve yaşam kalitesinde gözle görülür bir azalmanın olduğu göstermiştir. Yapılan çalışmalardan yola çıkılarak Covid sürecinde çiftlerin cinsel yaşamları hakkında bilgi edinilmek istenmiştir. Araştırma Covid 19 pandemi sürecinde 18 yaş üstü evli çiftlerin birbirleri ile cinsel hazza erişmelerinin, cinsel doyuma ulaşmada, cinsel aktivite ve cinsel istek üzerine ve sürekli birbirini gören eşlerin cinsel tatmin üzerinde etkisinin değerlendirilmesi amacıyla betimlemeye dayalı tarama modeli şeklinde tasarlanmıştır.

2. COVID 19 PANDEMİSİNDE 18 YAŞ ÜSTÜ EVLİ EŞLER ARASI CİNSEL İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Covid 19 Nedir?

Koronavirüs, esas olarak solunum sistemini etkileyen ve ölümcül sonuçlara yol açabilecek kadar tehlikeli bir patojendir. Tam olarak 13 Ocak 2020 tarihinde Çin’de başlayan ateş, öksürük gibi solunum yolunu tehdit eden belirtiler gösteren ve tüm dünya için son derece ciddi sonuçlara yol açan bir hastalıktır. Covid 19 en başta deniz ürünlerinde ve hayvan pazarındaki diğer ürünlerde görülmüş ancak zamanla insana bulaşmış ve insandan insana yayılım göstermiştir. Diğer taraftan Koronavirüs oldukça geniş bir yelpazesi bulunan bir hastalıktır. Tek zincirli RNA yapısına sahip olması ve cansız yüzeylerde bir süre yaşayabilmesi diğer önemli özelliklerindedir (covid19.saglik.gov.tr).

2.1.1.Covid 19 Semptomları

COVID-19 enfeksiyonunun belirtileri tam olarak bilinmemekle beraber araştırmacılar kuluçka döneminin 2 ile 5gün; hastalığının semptomlarının ortaya çıktığı günden ölüme kadar geçen sürenin ise yaklaşık olarak 6 ile 41 arasında olduğunu ifade etmektedir. Covid 19’un bir takım nörolojik semptomları bulunmaktadır. Diğer taraftan insanların yıllardır çeşitli hastalıkların da semptomları olarak bildiği ateş, öksürük, nefes darlığı ve yorgunluk hastalığın daha en başında çok fazla karşılaşılan semptomlardandır. Diğer belirtiler balgam çıkarma, bireyleri oldukça rahatsız eden baş ağrısı, hemoptizi, ishal ve lenfopenidir. Tüm bu semptomların yanı sıra göğüs BT taraması sonrasında meydana gelen klinik bulgular arasında; RNAemi, ARDS olarak kısaltılan akut solunum sıkıntısı sendromu gibi bir takım anormal sonuçlar gözlenmiştir(covid19.saglik.gov.tr).

2.1.2.Covid 19 Nasıl Bulaşır?

Yeni nesil koronavirüsün bulaş riskinin yüksek olduğu ve çoğunlukla damlacık yoluyla bulaştığı araştırmacılar tarafından ispatlanmıştır. Damlacıklar insanlardan ağız ve burun yoluyla havaya yayıldığı için enfekte olan kişiden en az iki metre uzak durmak yani virüsten korunmak için mesafeyi korumak iyi bir önlemdir. 2 metreden daha az mesafede olan bireylerin teması sırasında virüsün bulaşmasının daha yüksek risk

içermesinden dolayı bu mesafenin altındaki bireylerin birbirleri ile yakın teması, virüsün bulaş riskini arttırır(Leonardo Setti ve diğerleri, 2021). Ayrıca virüs, enfekte kişinin temas ettiği cansız yüzeylerden ve nesnelere de diğer insanlara bulaşabilir. Bu yüzden aynı evde yaşayan ya da diğer insanlarla ortak paylaşım yapılan alanlarda bulunan bireylerin oldukça dikkatli olması gerekmektedir. Ortak nesnelere temas ettikten sonra eller yıkanmalı ağız, burun veya gözlerle temastan kaçınılmalıdır, çünkü eller yıkanmadan kişinin kendisine dokunması bulaşıcılık riski taşır (Byung-Han Ryu ve diğerleri, 2020).

2.2.Covid 19 ve Cinsellik

Cinsel ilişki sırasında yakınlık kişiler arasındaki mesafeyi 2 metrenin altına indirdiğinden virüsün damlacık veya temas yoluyla bulaşma olasılığı çok yüksektir. Özellikle öpüşmek büyük bir bulaşma riski taşır. İnsanların çoğu için cinsel ilişkide bulunabilecekleri güvenilir bir partner seçmek kolay değildir.Bu süreçte sıklıkla cinsel partner değiştiren kişilerin cinsel yaşamları özellikle Covid 19 hastalığının gölgesinde kalmakta ve birtakım riskler taşımaktadır. Pandemi sürecinde cinsel ilişki için en güvenilir partner, birlikte yaşadığı ve vakit geçirdiği kişidir. Diğer taraftan cinsellik sadece ten temasını içermemekte ve davranış – tutum gibi çok fazla bileşeni içermektedir. Ten teması ile karşılıklı gerçekleşen seks ya da karşılıklı mastürbasyon dokunma eylemini yani yaklaşmayı gerekli kılmaktadır. Covid 19 ise bu yakınlıkta oldukça risk taşımakta yani kişilere kolaylıkla hastalık bulaşma ihtimali arttırmaktadır. (Jacopvd, 2020).

2.2.1. Menide Virüs Saptanması

Covid 19 virüsü taşıyan bireylerde virüsün meniye bulaşıp bulaşmadığı bilgisi tam olarak kesinleşmediğinden dolayı ile hala tartışılmaktadır. Feng Pan ve arkadaşları, konu hakkında 12 Nisan 2020 tarihinde yapılan yayında, COVID-19 teşhisi konan 34 hastayı incelemiş ve teşhisten neredeyse bir ay sonra alınan meni örneklerinde virüse rastlanmadığı bilgisine ulaşılmıştır (Feng Pan ve diğerleri, 2020). İkinci bir çalışma olan Donatella Paoli ve arkadaşlarının çalışmasında ise virüs, yakın zamanda hastalığı yenen 23 kişiden ikisinin sperminde tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaya göre virüs kişide hastalık devam ederken yani kişi hastayken ve kişinin iyileşmesinden sonraki dönemde (hastalık sonrasında 3 gün içinde) menide bulunabildiği ifade edilmektedir (Donatella

Paoli ve ark. 2020). Son olarak ulaşılan bilgiye göre ise hastaların iyileşmesinden ortalama yedi gün sonra kişinin menisinde virüse rastlanmadığını belirtmektedir (CiSong et al. 2020). Oldukça tartışmalı olan bu konu üzerine literatür taraması yapıldığında araştırmacıların yaptığı klinik çalışmaların nde menide virüs bulunmazken, sadece birinde virüs saptandığı bilgisi vardır. Araştırmalar elde ettiği sonuçlar kapsamında kesin bir yargı bildirmemektedir. Bunun nedeni ise hastalığın aynı evrelerinde aynı hasta gruplarının karşılaştırılmamış olmasıdır. Ayrıca Lin Qiu (2020) ve Cui (2020) yaptıkları çalışmalarda vajina veya rahim ağzından alınan örneklerde yeni nesil Koronavirüs saptanmadığı tespit etmiştir (Lin Qiu ve diğerleri, 2020, Cui ve diğerleri, 2020).

2.2.2. Covid 19'da Testosteron Düzeyi

Son dönemlerin en hızlı yayılan ve en tehlikeli virüsü sayılan koronavirüsün bireylerde testisleri tutarak orşite neden olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle testis hasarına neden olma veya germ hücrelerini etkileme olasılığı bulunmaktadır. Koronavirüsün mutasyona uğrayarak daha tehlikeli hale gelmiş biçimi olan yeni nesil koronavirüsün insan üzerinde biyolojik olarak en etkili kullandığı reseptörler ACE-2 reseptörleridir. ACE-2 reseptörleri solunum yollarında bol olmakla birlikte, testosteron ve sperm üreten kanallara çok yakın olan Leydig hücrelerinde de oldukça fazla sayıda bulunurlar. Virüsün ilgili reseptörlerde kalması bölgede viral enfeksiyon oluşma riskinin yanı sıra testis hasarı oluşma ihtimalini de arttırmaktadır. Bu nedenle Amerikan reme Tıbbi Derneği, yardımcı üreme tekniklerini kullanacak olan COVID-19 hastalarının tedavisinin daha sonraki dönemlere bırakılmasını önermektedir (Walter D. ve diğerleri, 2020).

Kadihasanoğlu ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada toplam testosteron,luteinize edici hormon,foliküler uyarıcı hormon ve prolaktin gibi erkek üreme hormonlarının COVID-19'lu hastalar ile yaşı uygun COVID-olmayan bireylerarasında karşılaştırması yapılarak ilgili hormonların gruplar arasındaki farklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuçlara göre COVID-19'lu bireylerde testosteron hormonunun daha az olduğu görülmüştür. (Kadihasanoğlu ve ark., 2021). Benzer bir çalışma olan Okelik'in çalışmasında hastalar prospektif olarak incelenmiş ve Covid 19'lu bireylerin testosteron düzeyinde belli bir azalmanın olduğu tespit edilmiştir (Okelik, 2020). Sonuç olarak yapılan çalışmalar gösteriyor ki Covid 19 erkeklerin hormonlarında birtakım olumsuz

etkiler yaratmıştır. Özellikle cinsel istek ve cinsel sağlıkta önemli rolü olan testosteron hormonunun azalması ilerleyen süreçlerde bireylerin cinsel hayat kalitesini de azaltacaktır. Ayrıca bu konu sadece erkeklerin değil kadınların da cinsel hayatını etkileyen bir durumdur.

2.3. Cinsel Davranışlar ve Yakınlıklar

Cinsellik, kişilerin karşılıklı olarak ten teması kurması, öpüşmesi veya bedenlerinin farklı şekillerde uyarılmasıyla yaşanabilen kompleks bir eylemdir. Bu aşamada bireyin cinselliğe yönelik düşüncesi, davranışlarını şekillendirmektedir. Bireyin bir şekilde kendisiyle ya da başka bir kişi ile isteyerek, kabul sınırları içinde gerçekleştirdiği her eylem ve davranış cinsel tutum olarak ifade edilebilir. Kişiler cinsel yakınlıklarını sarılma, dokunma, karşılıklı haz duyulan eylemleri gerçekleştirme ve erotik sözel iletişimde bulunma gibi birçok farklı davranışla gerçekleştirebilmektedir (Hurlbert, Apt & Rabeahl, 1993).

Cinsellik bireyin mutlu olmak için gerçekleştirdiği bir eylem olmasına rağmen yalnızca bireysel bir dürtü olarak da oluşabilmektedir. Bir bakıma iç güdüsel bir hayat dürtüsü olan bu davranışlar gerçekleştiğinde, bireysel, çevresel ve kültürel faktörlerin etkisiyle davranışların tek bir tipte olamayacağı aşikardır. Bu durumun nedeni tek bir kültürün yanı sıra birbirinden farklı kültürlerde insanların bir araya gelip ilişki yaşamaları ve cinsellik davranışı gerçekleştirmesidir. Bireyin hayata bakış açısı hayatın bireye sunduğu imkânlar ve daha birçok özellik cinsel anlatım ve tatmin bakımından gerçekleştirilen cinselliğin farklı şekillerde oluşmasına neden olmaktadır (Collard'tan aktaran Çalı, 2021).

Diğer taraftan cinsel hayatın sağlıklı sürdürülebilmesi için çiftlerin karşılıklı olarak üstlenmesi gereken birtakım görevler bulunmaktadır. Bu görevlerin karşılıklı bir şekilde yerine getirilmesi eşlerin ortak mutluluğunu sağlayabilmektedir. Cinsellik zorla güzelliğin olabileceği bir alan değildir bu yüzden eşlerin karşılıklı rızasının olması önemlidir. Aksi halde tek taraf zoraki bir keyif alırken zorlanan tarafın keyif alması mümkün değildir. Özellikle sadece görev algısı ile istemeden yaşanan cinselliklerde bireylerin cinsel doyuma istenen düzeyde ulaşamaması şaşılacak bir sonuç olmayacaktır. Bununla beraber aşırı ısrarla alınan onay sonrasında yaşanan ilişkide de yine çiftin mutlulukları istenen düzeyde olmayacaktır. Nasıl olsa onay verdi gibi bir düşünce kesinlikle söz konusu olmamalıdır. Cinsel yakınlıklar ve davranışlarda çiftin

mutluluğu ve isteği karşılıklı olursa arzu edilen tatmin edici sona ulaşılabilir aksi takdirde istenen beraberlik sadece fiziksel yakınlık olarak kalır ve duygusal anlamda boşluk oluşabilir (Alkan, 2008).

Tek eşlilik ve sadakat evlilikte ve ikili duygusal ilişkilerde vazgeçilmez bir unsurdur. Bu anlamda çiftlerin birbirine saygı gösterip birbirlerinin sevgisine güvenerek ilişkiye sadık kalması da ilişkiyi olumlu etkilemektedir. İkili ilişkilerin en önemli yapı taşlarından biri karşılıklı sorumluluk bilincidir. Evlilikte ve cinsellikte çiftin sorumluluklarını yerine getirmesi ilişki için önemli bir faktördür. Sonuç olarak cinsel davranışlar ve yakınlıklar birçok koşulun bir arada sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Aksi olduğunda cinsel davranışlar istenilen ya da beklenen ölçüde gerçekleşemeyebilir. Uzun süreli aksaklıklar da cinsel yakınlıkları kalıcı olarak olumsuz etkileyebilir. Cinsel Eğitim ve Araştırma Derneği tarafından çiftlerin üstlenmesi gereken sorumluluklar aşağıdaki maddelerde verilmiştir.

- Cinsel tutumlarında birbirinin onayını almalıdırlar,
- Onay almak adına hiçbir şekilde baskı uygulanmamalıdır,
- Birbirlerine karşı sadakat gösterilmelidir,
- Eşlerini / sevgilerini fiziksel veya ruhsal açıdan zararlardan korunmalıdır,
- Eşlerinin / sevgilerinin zevk almasına dikkat edilmelidir,
- Birbirlerini cinsellikle bulaşabilen enfeksiyonlara veya istenmeyen hamileliklere karşı korunmalıdırlar,
- Yapmak istedikleri veya istemedikleri davranışlar hususunda açık olunmalıdır,
- Birbirlerinin sınırlarına karşı saygılı olunmalıdır,
- Davranışlarının getirdiği sorumluluklarını üstlenmelidirler.

Kaynak: Cinsel Eğitim Tedavi Ve Araştırma Derneği (CETAD), Cinsel Yaşam ve Sorunları, 2008

2.4. Cinsel Yaşam Doyumu Kavramı

Cinsellik kavramı ülkelerin kültürlerine göre hatta aynı ülkede yaşayan bireylerin yaşadığı bölgeye göre bile farklılık göstermektedir (Collard'tan aktaran Çalı, 2021). Örneğin kimisi için erotizm anlamı ifade eden cinsellik kimisi için üreme olarak ifade edilebilmektedir. Her ne kadar tanımlarda ifade edilmiş farklılıkları olsa da insanlığın yeryüzünde yaşamaya başladığı tarihten itibaren cinsellik insan hayatının vazgeçilmez bir parçası durumundadır. Bu yüzden cinsellik insan hayatı boyunca kişinin hem fiziksel sağlığı hem de psikolojik sağlığı ile oldukça yakından ilgilidir. Cinsel anlamda yaşanan olumsuz deneyimler her iki açıdan da kişiyi etkilemektedir. Bu bağlamda bireylerin sağlıklı cinsellik yaşayabilmesi, yaşadığı cinsellikten zarar görmemesi ve keyif alması belirli doyum düzeyine erişebilmesi açısından önemlidir. Cinsel yaşamdan alınan haz ve yaşanan doyum kişinin sağlıklı bir cinsel yaşantısı olduğunu göstermektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2008).

2.4.1. Cinsel Doyumun Tanımı

Cinsellik kişilerin duygusal ilişkilerinde veya evliliğinde hem bağlayıcı hem de tatmin edici rolü olan oldukça önemli bir alandır. Eğer iki kişi arasında sağlıklı bir cinsel iletişim varsa ilişki kişisel bir haz olmaktan çıkıp çift arasında özel bir bağ oluşmaktadır. Eşleri olduğundan daha samimi kılan ve birbirlerine yakınlaştıran bu paylaşım çözülemeyen, yarım bırakılan sorunların çözülmesine ya da gergin olan bir ortamın yumuşamasına yardımcı olabildiği gibi sonraki günlerde yaşanacak gerilimlerin de önüne geçilmesini sağlayabilmektedir.

Eşlerin yaşadığı sağlıklı cinsellik sayesinde birbirlerine olan sevgi, saygı ve koruma duyguları artmakta, birbirlerinin isteklerine önem vererek isteklerini gerçekleştirmeye çalışmakta böylece paylaşılan duygular daha ılımlı olmaktadır. Saygı ve sevginin arttığı her ilişkide ilişki ömrü de uzamaktadır. Eşler arasında anlayış artış gösterir, anlaşılabilir ve açıklayabilir ihtiyacı azalır. Tüm bunların olabilmesi kişilerin cinsellikten ne derece tatmin olduğu ile doğrudan ilişkilidir. Zaman zaman memnun olma durumu ile her ilişki sonrası memnun olma durumu arasında oldukça farklı tutumlar vardır. İlgili ortamda hazzın ve memnuniyetin düzeyi cinsel doyumunu ifade etmekte ve cinsel doyum ilişkisinin oranı, ne kadar sık gerçekleştirildiği, ilişki sırasında

geçen zaman ve sonrasında kişilerin davranışları ile doğrudan ilişkilidir. Ortamdaki gerginlik, isteksizlik ya da ilişki sırasında yaşanan herhangi bir sorun cinsel anlamda doyumsuzluğu getirir (Erdinç, 2018).

Eşler arasındaki uyum ve sağlıklı cinsel yaşam, eşlerin hem ev içinde hem de ev dışındaki yaşantısındaki birçok alanı etkisi altına alan vazgeçilmez bir faktördür. Bedensel olarak birbirlerinden uzaklaşan çiftler sadece fiziksel anlamda değil duygusal anlamda da birbirlerinden uzaklaşabilmektedir. Ten uyumu ve bedensel çekimde ortaya çıkan her sorun eşlerin ilişkilerine doğrudan yansır. Evliliğin ilk yıllarına nazaran geçen süre boyunca eşlerin ilişkiye bakış açıları ve ilişkileri yaşamasında birtakım değişimler olur. Bu değişimler ile eşlerin evliliği bazen bitme noktasında gelebilir. Bu nedenle ilişkilerde bir dengenin olması gerekmektedir. Sadece cinsellik üzerine kurulan bir ilişkinin sağlıklı bir şekilde uzun yıllar devam etmesi ne kadar zor ise sadece duygusal bağlar üzerine kurulan ve cinselliğin adının dahi geçmediği bir ilişkinin devam etmesi de o derece zordur. Dengeli ilişki sosyal ve kültürel özelliklere göre değişse de kişiyi mutlu eden ve evliliğin çok uzun sürmesine olanak tanıyan ilişkidir. Aksi düşünüldüğünde ilişkinin kendi sistemi içinde çöküşü kaçınılmaz olmaktadır. İnsanların ilişkiden beklentisinin hem cinsellik hem de duygusallık olduğu her zaman bu iki faktörün dengesinin korunması gerektiği bilinmelidir. Bu yüzden cinsel doyum eşler arasında sevmeye sevilme duygusunu, yakınlık kavramını, duygusal anlamda birbirlerine ne kadar iyi geldiğini ve duygusal hissiyatı açıklayan en önemli faktörlerden biri olarak ifade edilir (Mark ve Jozkowski, 2013).

2.4.2. Cinsel Doyumun Öncüleri

Kişilerin cinsel ilişki sıklığı ve cinsel doyum düzeyleri arasında gözle görülür bir ilişki olduğu bilinmektedir. Ayrıca Haavio-Mannila ve Kontula (1997) tarafından yapılan çalışmada, bireylerin cinsel ilişki sıklığının bireyin cinsel ilişki memnuniyeti ve aldığı haz ile doğrudan ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin cinsel ilişkiye sık girme isteği ve ilişkiye sık girme davranışı, bireyin cinsel ilişkiden aldığı cinsel doyuma bağlı olarak gerçekleşen cinsel davranışlardan biridir (Haavio-Mannila&Kontula, 1997). MacCabe'e göre cinsel ilişkide bulunma sıklığı açısından kadın ve erkeklerin benzerlik gösterdiği diğer bir ifade ile kadınların ve erkeklerin cinsellikten beklentilerinin benzer olduğu ifade edilmiştir.

Cinsel doyum için bir diğer önemli husus da karşılıklı duygulara sahip olmaktır.

Kişilerin karşılıklı duygulara sahip olmasının cinsel ilişki sıklığı kadar önemli olduğu da vurgulanmıştır (akt. Rudd, 2009). Öte yandan, yapılan araştırmaların bazıları kadınların ve erkeklerin cinsel tatmin anlayışının farklılık gösterdiğini söylüyor. Erkekler cinsel ilişki sıklığının cinsel doyumlarıyla ilişkili olduğunu belirtirken, kadınlar eşleriyle cinsel ilişkilerinde duyguların cinsel doyum için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Kadınların eşleriyle ne kadar yakın duygusal ilişkileri olursa, cinsel doyum düzeylerinin o kadar yüksek olduğu belirtilmiştir (Hurlbert, Apt & Rabeahl, 1993).

Cinsel istek duymak için bir önceki ilişkinin tatmin edici olması önemli bir faktördür. Aynı şekilde cinsel arzunun da cinsel doyumun bir öncülü olduğu kabul görmektedir. Cinsel arzunun düzeyi de çiftler için oldukça önemlidir. Bir tarafın diğerinden daha fazla cinsel istek duyması çiftler arasında soruna neden olabilmektedir. Çünkü cinsel aktivite için farklı istek düzeyleri, karşılıklı cinsel istek tutarsızlığına neden olabilmekte bu da bir partnerin cinsel aktivite için diğerinden daha fazla istek duyarken karşı tarafın isteksizliğinin tartışma ya da buna benzer sorunlara neden olabileceği bilinmektedir (Rudd, 2009).

Ön sevişme, bireylerin karşılıklı olarak tüm vücudunu ya da vücudunun bir bölümünü okşamak, cinsel organları okşamak, göğüsleri okşamak, öpüşmek, sarılmak ve hatta televizyon seyrederken veya müzik dinlerken konuşmak olarak tanımlanmaktadır (Rudd, 2009).

Bireyin cinsel anlamda kendini rahat hissetmesi ve üst düzey hazzı erişmesi sonucunda orgazm gerçekleşmektedir. Orgazm, cinsel anlamda hazzın ve doyumun tam anlamıyla bir göstergesi olarak ifade edilmektedir. Eşler arasında gerçekleşen çekim sonucunda cinsellik başlamakta ve cinsellikten alınan doyumun üst noktalarında orgazm gerçekleşmekte ise bu durum çiftler arasında duygusal bir yakınlığın olduğunu ve bu yakınlığın daha da etkili olduğunun göstergesidir. Orgazm ile kişi hem kendisi doyuma ulaşır hem de karşıdaki kişinin doyuma ulaşabilmesini sağlar. Nevid, F. Rathus ve A., Rathus, 2005). Thomsen ve Chang (2000)'un araştırmaları sonucu ulaştığı bilgiler gösteriyor ki çiftler ilk kez cinsel ilişki yaşadığı biriyle cinsel ilişkinin gerçekleştiği süre boyunca doyumun en üst düzeyde olduğu bir noktada orgazm yaşarlarsa, çiftlerin oldukça yüksek cinsel doyuma eriştikleri sonucuna ulaştığı anlamına gelmektedir. Ayrıca aynı çalışmada bireylerle ilk cinsel ilişki tecrübesinden sonra hissettikleri memnuniyet düzeyinin belirleyicileri araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre kişilerin cinsel memnuniyet belirleyicileri arasında orgazm da bulunmaktadır. Orgazm oldukça

kapsamlı araştırılması gereken bir kavram olmasının yanı sıra kadınlar ve erkekler tarafından farklı algılandığı kabul edilebilir bir gerçektir. Çalışma sonucuna göre, kadınların sadece %24'ü ilk cinsel ilişki anında orgazm olabildiklerini belirtirken; erkeklerde bu oranın daha yüksek olduğu (%80) görülmektedir(Thomsen & Chang, 2000).

Çiftlerin cinsel hayatta gösterilen davranışlara alışmış olması ilişkiye sıradanlık getirmektedir. Bu yüzden zaman zaman çiftlerin yeni pozisyonlar denemeleri, rutinin dışına çıkmalarına yardımcı olabilecek oyun önerileri ve fikirler sunan kitap, DVD ve diğer medya unsurlarından faydalanmaları ilişkiyi sıradanlıktan kurtarmaya yardımcı olabilmektedir. Çiftlerin cinsel aktivite çeşitliliği ile cinsel doyum arasındaki ilişkiye dair literatür çok sınırlı olmasına rağmen, araştırmalar çiftlerin daha fazla çeşitlilik aradıklarını göstermektedir. Kadınların yanı sıra erkeklerin de cinsel aktivitelerindeki çeşitliliğe ek olarak, karşılıklı sevgi duygularının cinsel doyumla ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Rudd, 2009).

2.5. Cinsel Doyumun Etkileri

Cinsel doyum söz konusu olduğunda olumsuz bir bakış, negatif bir algı, tavır veya davranış ilişkiyi olumsuz etkileyebileceği gibi duyulan istek ve bedensel pozitif tavırlar da evlilik döneminde kişinin mutluluğuna etki eden durumlardandır. Ayrıca pek çok insanı mutsuz hatta rahatsız eden ve sağlık problemi olarak değerlendirilen kişinin cinsel anlamda doyumsuz olması oldukça önemli bir sorundur (İncesu, 2006). Cinsel doyum için birçok tanım yapılmış olmasına rağmen tanımların farklı kavramlar ile ilişkilendirildiği bir gerçektir. Ayrıca literatürde cinsel doyum mutluluk düzeyi olarak ifade eden tanımlar bulunsa da cinsel doyumun biyolojik, toplumsal ve psikolojik olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşü de yer almaktadır (Collard'tan aktaran Çalı, 2021).

Özetle cinsel doyumun çiftler üzerinde bazen olumlu bazen de olumsuz etkilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Birey cinsellikten haz alıyorsa cinsel doyuma ulaştığı yani mutlu olduğu görülürken; aksi durumun yaşanması durumunda ise mutsuz olduğu hatta sağlık problemleri yaşadığı gözlemlenmiştir. Mutsuz olan kişilerde yaşanabilecek cinsel işlev bozuklukları kişileri destek almak durumunda bırakabilir. Çünkü sağlıklı bir cinsel yaşamın kişinin duygusal ve entelektüel, somatik ve sosyal bileşenlerinin tamamının olumlu açıdan birleşmesi aynı zamanda çiftlerin birbirleri ile sağlıklı iletişim kurması ve birbirlerine sevgi duyması ile mümkün olduğu ifade edilmektedir (Alkan,

2008). Bunlardan birinde ya da birkaçında yaşanan kayıplar beraberinde birtakım sorunları da bireyin hayatına getirmektedir. Cinsel doyumun sağlanamaması durumunda meydana gelebilecek olan cinsel işlev bozuklukları aşağıdaki maddelerde gösterilmiştir.

- Geç boşalma,
- Sertleşme bozukluğu,
- Cinsel ilgi uyarılma bozukluğu,
- Cinsel organlarda ağrı ya da içe girme bozukluğu,
- Orgazm bozukluğu.

Kaynak : DSM (Ruhsal Hastalıkların Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, 2013).

2.6. Cinsel Doyumun Boyutları

Cinsel doyum tanım olarak çok geniş bir varyasyona sahip olsa da genel anlamda kişinin düşünce ve duyguları; kişisel inançları, eğilimleri ve tutumları gibi birçok faktörün bir araya gelmesiyle oluşan çok boyutlu bir kavram olarak ifade edilebilir. Her ne kadar kişinin duygu ve düşünceleri, tutumları gibi birçok faktör etkili olsa da arka planda kişiyi etkileyen her şey cinsel doyumun bir bileşeni olarak ifade edilebilmektedir. Çünkü cinsel doyum kişinin yaşadığı tüm tecrübelerden, gelecekte beklenenlerinden ve bu beklentileri karşılama çabasından da etkilenmektedir. Bu yüzden cinsel doyumun birçok bileşeninin olduğu kabul edilebilir. Tüm bu bilgilerin ışığında cinsel doyumun belirleyici faktörlerinin kişinin ilişkisinden duyduğu memnuniyet, hem ilişkisine hem de partnerine olan bağlılığı, bu alanda gösterdiği kararlılık, evlilik kalitesi, partneri ile ortak olarak paylaştığı tüm alan ve eylemler ve iletişim olarak ifade edilebilir (Gill, Hegarty ve McAlpine, 2007).

Frauman'ın yaptığı araştırmada (1982), fiziksel aktivitelere katılım sağlayan üniversite öğrencileri ve onların cinsel istekleri incelenmiştir. Sonuçlara göre bu tür aktivitelere katılım sağlayan üniversite öğrencilerinin ilişkiye duyduğu cinsel istek düzeylerinde belirgin bir artış olduğu sonucuna ulaşmıştır (Frauman, 1982). Bu bilgi gösteriyor ki fiziksel aktivite insanların hem fizyolojik olarak sağlığını olumlu etkiliyor hem de cinsel anlamda isteklerini arttırıyor.

Başka bir araştırmada ise yine üniversite öğrencilerinin cinsel doyumları ile kendi

bedenleri hakkındaki algısı yani beden imajı arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır (Lyness, 2007). Kısaca cinsel doyum kişinin fiziksel aktiviteleri ve beden imajı gibi konulardan etkilenen oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir kavramdır. Genel hatları ile cinsel doyumun boyutları oldukça fazla olsa da kategorize etmek gerektiğinde aşağıdaki sınıflandırmayı yapmak mümkündür (Çalı, 2021):

- İletişim
- Kaçınma
- Sıklık
- Doyum
- Dokunma
- Cinsel organlarda sorun yaşama
- Çiftlerde orgazm bozukluğu

Çiftler arasında yaşanan iletişim problemleri, ten temasının ve paylaşılan zamanın azalmasına hatta uzun vadede birbirlerine olan bağlılıklarının zarar görmesine neden olabilmektedir. Bu durum çiftlerin cinsel hayatını etkilemekte ve cinsellik öncesinde, sırasında ve sonrasında doyumunu da azaltmaktadır. Çünkü cinsellikte iletişim önemli bir unsur olduğundan iletişimde yaşanan sorunlar direkt olarak cinselliğe de yansımaktadır (Öztürk ve Arkar, 2014). Uzun süreli ve iletişim kaynaklı konuşulamayan her sorun duygu ve düşüncelerin paylaşılmasını da azalmakta dolayısıyla kadınlar erkeklerden erkekler de kadınlardan tam olarak ne istediğini ve nasıl istediğini açık bir şekilde ifade edememektedir. Bu durum zaman içinde kökleşip daha büyük sorunlara neden olabilmektedir.

Kaçınma davranışı hem kadınlarda hem erkeklerde olabilmekte ve sadece cinsellikten kaçınma olarak ortaya çıkabileceği gibi cinselliği anımsatan ve cinselliğe dair her şeyden kaçınma olarak da kendini gösterebilmektedir. Bireyler fiziksel olarak kaçınma eğilimi gösterebileceği gibi duygusal olarak da kaçınma eğilimi gösterebilir. Kaçınma eylemi sıklığı ve düzeyi cinsel anlamda doyumunu oldukça yakından ilgilendirir. Hatta bu eylem bireylerde bazı hastalıklara (cinsel isteksizlik, dispareni ve vajinismus) neden olabilir. Kaçınmanın olduğu yerde cinsel anlamda doyumun üst düzeylerde olmadığı bir gerçektir (Doğan, 2006).

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki bu hastalıkların cinsel anlamda aktif bir yaşam süren ve cinsel doyum düzeyi yüksek bireylerde; bu anlamda tam tersi olan yani cinsel yaşamı daha az aktif ve cinsel doyum düzeyi daha düşük olan bireylere göre daha az görüldüğü saptandı. Bu durumda cinsel ilişkinin aktif olarak insan hayatının bir parçası olması hem insan ömrünü uzatmakta hem de doyum düzeyini arttırmaktır (Öztürk ve Uluşahin, 2008). İlişkinin ne kadar sürede yapıldığı ve ne kadar uzun sürdüğü de cinsel doyumunu oldukça yakından ilgilendiren bir faktördür.

Doyum kavramı birçok alanda kendisine yer bulmaktadır. Cinsel doyumun en önemli boyutlarından biri de bireyin kişisel doyumudur. Çünkü kişinin mutluluk düzeyi, yaşam doyumunu, psikolojik anlamda kendini iyi hissetmesi, maneviyatının güçlü olması ve psikolojik dayanıklılığının olması insani olarak doyumunun olduğunu göstermektedir. Aksi bir durumda yani mutsuz, yaşam doyumunu düşük ,huzursuz ve kaygısı üst düzeydeyken kısacası hem fizyolojik hem de psikolojik olarak iyi bir doyum düzeyine sahip değilken cinsel anlamda doyum alması ve bu doyumun yüksek olması beklenemez. Fiziksel ve psikolojik anlamda sağlıklı olmak kişinin yaşam doyumunu yükseltirken; yaşam doyumunu yüksek olan kişilerin cinsel ilişkiden doyum alabileceğı de yadsınamaz bir gerçektir (Sprecher ve Cate, 2004).

Cinselliğin en sıcak başlangıç noktası dokunma olarak düşünöldüğünde çiftler arasındaki bağı, sevgiyi ve muhabbeti devam ettiren eylemin dokunma eylemi ile başlatıldığı da göz ardı edilemez. Ayrıca cinsel eylemlerde çiftler arasındaki uyum söz konusu olduğunda yine dokunmanın önemi oldukça güçlüdür. Çiftlerin birbirine dokunması, birbirini öpmesi, el ele tutuşma, okşama ya da sarılma gibi cinsel ilişkiden alınan hazzı üst düzeye çıkararak dokunma temelli bu eylemlerin cinsel doyuma katkısı oldukça fazladır. Ayrıca yapılan araştırmalar gösteriyor ki kadınların yakınlık olarak algıladığı dokunma hissi yanı temas cinsel doyumunu etkilemektedir (Yıldırım, 2019).

2.7. Cinsel Doyumu Sağlama Yolları

Cinsel doyum çiftler için son derece önemli bir konudur. Bu yüzden farklı arayışlar içine giren çiftler, cinsel doyumlarını üst düzeye taşımak için bazı çözümler üretmiştir. Özcan'a (2014) göre cinsel doyuma ulaşmanın bazı yolları vardır. Bu yollar sayesinde

çiftler cinsel doyuma ulaşır ve mutlu olur. Özcan tarafından cinsel doyuma ulaşmanın yolları aşağıdaki gibi listelenmiştir (Özcan, 2014).

- Cinsellik için dokunmak yani ten teması olması gereklilik ve zorunluluktur. Örneğin cinsel doyumun öncülerinden biri olan ön sevişmenin dokunmadan olması mümkün değildir. Dokunmanın da bir iletişim şekli olduğu düşünüldüğünde çiftler arasındaki cinselliğin üst düzeyde olması iletişim olmadan mümkün değildir. Sağlıklı bir iletişim ile doyumunu arttırmak kolaylaşmaktadır. Ayrıca cinsellik öncesi ve sonrası devam eden saygılı bir iletişim çiftler arasındaki sevgi bağını da yakından etkilemektedir. Özellikle doyum için iyi ve sağlıklı, cinselliğin öncesinde ve sonrasında devam eden, çiftleri iyi hissettirecek, dürüstlük çerçevesinde gerçekleşen bir iletişim şarttır.
- Cinsellik çiftler arasında gerçekleşen bir eylem olduğundan bu konuda tek başına karar almanın uygun olmadığı açıktır. Cinselliğin yaşanma şekli, sıklığı hatta cinsellik yaşanırken geçen süre çiftler arasında karara bağlanacak konulardandır. Cinsellikle ilgili tüm kararlarda kadınlar ve erkekler fikrini beyan etmeli ve birbirlerine zor kullanmadan her iki tarafı da mutlu edebilecek kararlar almalıdır. Aksinin olması tek tarafın isteklerinin gerçekleştiğini ancak karşı taraf için doyumun olmadığını göstermektedir.
- Özellikle kadınların cinsellikten haz alması yani doyuma ulaşabilmesi için ön sevişme evresi son derece önemlidir. Ön sevişme olmadan direkt olarak cinsel anlamda birleşmenin olması kadını belli düzeyde mutlu etse de istenilen doyuma ulaşabilmesine engeldir. Bu yüzden ön sevişmeye zaman ayırmak ve çiftlerin birbirlerinin isteklerini gözetebilmesi cinsel doyumun vazgeçilmez bir parçasıdır. Kadınların ilişkiden zevk alması sadece kadını yakından ilgilendiren bir faktör değildir. Eşinin ya da partnerinin zevk aldığını gören bir erkek cinsel birliktelikten daha çok keyif alabilmektedir. Böylelikle hem kadın hem de erkek için cinsellik daha da haz veren bir eylem haline gelmektedir.
- Kendisini sevmeyen ve yaşamdan haz almayan yani yaşam doyumunu olmayan birinin cinsel anlamda doyuma ulaşabilmesi de güçtür. Bu yüzden kişinin kendini sevmesi ve hayattan keyif alabilmesi önemlidir. Ayrıca kendini sevmesinin yanında kendini çok iyi tanıyan birey karşıdaki kişiden ne isteyeceğini de bilir. İlişki anında, öncesinde ya da sonrasında nelerden haz

alacağını bilir ve partnerinden bunu talep eder böylelikle keyifli bir ilişki gerçekleşebilir. Tüm bunların yanında kendini seven, kendiyile barışık olan ve kendini tanıyan bireyler partnerlerine karşı daha ılımlı ve pozitif davranabilir. Bu durumda kişi hem kendisini hem de karşısındaki kişiyi memnun eder.

- Çiftlerin birbirine olan güveni ve bu güvenin sınırları cinsel ilişkinin bir parçası olmakla birlikte cinsel doyumun vazgeçilmez bir göstergesidir. Karşısındaki bireye güvenmeyen kadınlar kendini tam anlamı ile partnerine teslim etmekte güçlük yaşar. Karşısındaki kadına güvenmeyen erkeklerde de aynı durum söz konusudur. Mutlu ve doyumunu yüksek bir cinsel ilişki sağlam bir güvene bağlıdır. Partnerine güvenmeyen kişi sürekli olarak ne olacak, nasıl olacak, sonrasında ne olacak düşünceleri ile boğulursa yaşadığı cinsellikten haz alması güçtür. Bu yüzden güven verici bir partner ile güvenli bölgede yaşanan cinselliğin en sağlıklı olduğu aşıkardır.
- Cinsel doyuma ulaşabilmenin erkekler için daha kısa ve daha kolay olduğu; kadınlar için ise biraz daha zahmetli ve zaman aldığı ifade edilir. Bu yüzden her iki tarafa da uyan zaman ve mekânın seçilmesi cinsel doyum için önemli bir anahtardır. Erkekler cinsel anlamda hızlı zevk almak için zamanın kısa tutulmasını isterken; kadınlar cinsel anlamda haz duyabilmek için daha geniş bir zaman dilimine ihtiyaç duyarlar. Aksi halde cinsel birliktelik tek taraflı bir keyif olmaktadır. Bu yüzden erkeklerin ve kadınların zamansal olarak uygun olduğu anlarda yaşanan cinsel birliktelikler her iki taraf içinde uygundur.
- Bireyin kendini sevmesinin ve tanınmasının sağlıklı bir cinsellik için önemli olduğu ifade edilmiştir. Kendini tanımak bireye haz aldığı noktaları tanıma imkânı da sunmaktadır. Cinsel doyumda haz alınan noktaların bilinmesi ve partnerin bu noktaları uyarması önemlidir.

Uygun yer ve mekân sağlansa ya da yapılması gerekenler yapılırsa da bazen çiftlerin cinsel doyuma ulaşabilmesi zor olabilmektedir. Çünkü cinsel doyum çok fazla faktörden iyi ya da kötü etkilenmektedir. Cinsel doyum için önemli olan bu faktörler Keskin (2012) ve Demir (2005) tarafından aşağıdaki maddelerde ifade edilmiştir (Keskin vd., 2012; ve Demir, 2005):

- Partnerlerin yaşadığı bölgenin, yaşadığı toplumun kültürü
- Partnerlerin çalışma durumu

- Kişilerin içinde büyüdüğü ve yaşadığı yaşam koşulları
- Kişinin yaşı
- Partnerlerin korunma durumu aile planlaması yöntemi (cinsel ilişkide korunma durumu)
- Kişinin partnerinden önce yaşadığı cinsel deneyimler
- Partnerlerin eğitim durumu
- Kişinin daha önce çocuk sahibi olması (kadın için çocuk doğurma durumu)
- Kişinin istediği cinsel ilişki sıklığı
- Kişinin cinsiyeti
- Kişinin arkadaşları ve çevresi ile olan sosyal ilişkiler

2.8. Cinsel Doyum ve Bireysel Değişkenler

Cinsel doyum, kişinin içinde yaşadığı yer, kültürel özellikler, yetiştirilme tarzı, diğer kişisel ve demografik özellikler ve gerek geçmiş tecrübelerinde gerekse anlık olarak yaşadığı cinsel işlev bozuklukları gibi birçok faktörle yani bireysel değişkenle ilişkilidir ve direkt olarak bu faktörlerin cinsel doyumunu etkilediği ifade edilebilir. Çalışmada kişinin hemen hemen her özelliği cinsel doyumunu ile ilişkili olsa da en çok ilişkili olan faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Cinselliğe ve cinsellik deneyimlerine özgü tüm davranışlar, eğilimler ve tutumlar kişilerin yaşadığı yere, zamana ve kültüre göre farklılık göstermektedir. Bu durum ülkeden ülkeye değişim gösterdiği gibi bir ülkenin içindeki şehirler arasında bile farklılık gösterebilir. Bu durumda cinsel doyumun da farklılık gösterdiği ifade edilebilir. Çünkü cinselliğe yönelik tutum kişinin cinsel doyumunu doğrudan etkileyen bir faktördür. Kadının cinsel anlamda doyuma ulaşmasının değil sadece eşlik görevini yerine getirmesinin önemsendiği bir bölgede kadın orgazmı ya da kadın doyumunu ile erkeğin cinsel doyumunu aynı düzeyde öneme sahip değildir. Bu yüzden yaşanan zaman, biyolojik unsurlar, kişinin içinde doğup büyüdüğü coğrafya, anne babanın cinselliğe karşı tutumu, sosyo-kültürel düzey, cinsel ilişki deneyimleri ve ülkede cinsellikle ilgili olan tüm yasalar cinsel doyumunu etkileyen faktörlerdir (Basat, 2004).

Kişinin cinsiyeti ve yaşı cinsel doyumunu etkileyen faktörlerin başında gelmektedir.

Literatürde farklı sonuçlar olsa da genel olarak yapılan çalışmalar kadınların cinsellikten duyduğu cinsel doyum düzeyinin partneri olan erkeklere göre daha düşük olduğunu göstermektedir (Kabakçı ve Daş, 2002). Yaş değişkeni incelendiğinde ise bir belirsizliğin olduğu yani çalışmaların tutarsız olduğu ve ilişkinin belirsizlik içerdiği görülmektedir. Çünkü bazı çalışmalar cinsel doyum ve yaş arasında doğrusal bir ilişki olduğunu (Laumann ve ark., 1994) bazı çalışmalar ise cinsel doyum ve yaş arasında bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Whitley ve Poulsen, 1975). Diğer taraftan ülkemizde kadınların ve erkeklerin yaşı cinsel doyum üzerinde önemli bir etken olabilmektedir. Kültürel özelliklerimiz gereği kadın ve erkeğin orta yaş dönemi ve sonrasında evlilikte cinselliği ikinci plana attığı ve cinsel ilişkiyi doyum aracı değil yalnızca görev olarak gördüğü tahmin edilmektedir.

Araştırmalar, yaş ve cinsiyet dışında kişisel özellikler, sosyo-demografik özellikler ve sosyokültürel değişkenlerin de cinsel doyum üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi de cinsellik ve cinsel doyum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çünkü eğitilmiş olan kişilerin cinselliğe bakış açıları ile eğitimsiz olan kişilerin cinselliğe bakış açıları oldukça farklıdır. Eğitim kadının ve erkeğin kendini tanımasını, haz aldığı noktaları bilmesini ve cinsellikten beklentilerinin farkında olmasını sağlayarak cinselliğin gidişatını etkileyen önemli bir etmendir. Kadın cinselliğin kendisi için sadece bir görev olmadığını fark edip kişisel hazzına da odaklanırsa cinselliğe bakış açısı değişim gösterecektir. Kişinin eğitim düzeyinin artması cinsel doyum üzerinde olumlu bir etkiye sahip olup lisansüstü eğitim gibi yüksek düzey eğitime sahip bireylerin bu anlamdaki bilgisinin eşliğinde eğitim düzeyi arttıkça cinsel doyumun da artış gösterdiği ifade edilmektedir (Barrientoz ve Paez, 2006).

Sosyoekonomik durum kişinin refah düzeyini yansıtan bir faktördür ve düşük sosyoekonomik düzey de cinsel doyumun düzeyinin düşmesine neden olabilmektedir. Kişinin sosyoekonomik anlamda sıkıntı yaşaması durumunda cinsel ilişki sıklığı düşmekte ve yaşanan cinsel ilişkiden alınan haz belirgin biçimde azalmaktadır. Çünkü cinsel ilişkide çiftler için korunma ihtiyacı ya da diğer ihtiyaçlar oldukça önemli olup kişi ekonomik olarak sıkıntı yaşıyorsa bu tür ihtiyaçlarını karşılayamayacağından cinsellik geri planda kalabilmektedir (Basat, 2004). Ayrıca ekonomik durumda yaşanan sıkıntı kalabalık ailelerde iç içe yaşantıyı da beraberinde getirmektedir. Sağlıklı bir cinsellik sonucunda cinsel doyum gerçekleşebileceği düşünüldüğünde cinsel hayat için mahrem bir alanın olması gerekmektedir. Sosyoekonomik durumlar bu özel alana sahip

olamayan çiftler için cinsel yaşantıyı ve cinselliği oldukça güç bir hale getirmektedir. Özellikle iç içe yaşayan ailelerde evde kendilerine ait bir odası olmayan çiftlerin cinsel anlamda istediği doyuma ulaşabilmesi zor olabilmektedir.

Siyasi görüşlerin de cinsel tatmin üzerinde etkisi olduğu kabul gören bir anlayıştır. Tüm bunların yanı sıra araştırmalar, liberallerin muhafazakarlardan daha az cinsel doyuma sahip olduğunu; çocuk sahibi olmanın da cinsel doyumu etkilediği ve çocuğu olan kadınlarda daha yüksek cinsel doyum düzeyine işaret ettiği ve çocuk sahibi olan kadınlarda orgazm sorunlarının daha az ortaya çıktığı bilinmektedir (Witting ve ark., 2008).

Eski bir çalışma olmasına rağmen Sprecher ve McKinney (1993) tarafından literatürdeki bazı önemli bulgular özetlenmiştir. Sprecher ve McKinney'e göre birkaç bireysel ve kişilik faktörü cinsel tatmin ile ilişkilidir. Bu faktörler kadın rollerine yönelik geleneksel tutumlar, bireyin kendi bedenine yönelik olumlu tutumları ve özellikle erkekler için partnerinin bedeni hakkındaki olumlu düşünceleri olarak belirtilmektedir. Ayrıca Sprecher ve McKinney tarafından keşfedilen diğer önemli bulgu ise cinsel açıdan iddialı olma, dışa dönük olma ve anı yaşama gibi tutum ve özelliklerin kadınlarda cinsel doyumu arttırdığı sonucudur. Diğer taraftan kişilik özelliklerinin rolü başka araştırmacılar tarafından da cinsel doyum üzerine yapılan çalışmalarda kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma sonuçları gösteriyor ki, atılganlık, pasifliğin aksine kadınlarda cinsel doyumda ve cinsel aktivitede meydana gelen artışla yakından ilişkilidir. Kadınların her biri kendine has cinsel doyum noktalarına sahiptir ve cinselliği içe dönük veya dışa dönük şekilde yaşamaktadır. Aynı şekilde erkeklerin de her birinin zevk ve doyum noktaları farklıdır. Bireylerde olan içe dönük, dışadönük ve nevrotik davranışlar hem erkekler hem de kadınlar için özdeş olabilmektedir.

Tüm bu özdeşliklerin sonucunda cinsel doyumun belenenden daha yüksek olması kaçınılmazdır. Genel bir bakış açısıyla, tüm kişilik türlerinin bir şekilde cinsel doyum ile ilişkili olduğu görülmüş olsa da dışadönük yapıya sahip olan bireylerde cinsel doyum düzeyinin daha yüksek olduğu ve çiftler bazında bakılırsa partnerlerden erkek olanın dışadönük, kadının ise içe dönük olması durumunda cinsel doyumun en düşük düzeye indiği tespit edilmiştir (Farley ve Davis, 1980).

Cinsel doyumda önemli olan faktörlerden biri de kişilerin yetiştirilme tarzlarının bir sonucu olarak "bağlanma" kavramına olan bakış açısıdır. Kişilerin sevdiği birine

bağlanması kaçınılmazdır ancak sevdiği kişiye duygusal olarak mı yoksa cinsel olarak mı bağlandığı da önemlidir. Bağlanma sadece cinsellik anlamında gerçekleşirse yaşanan cinsel ilişkinin bir süre sonra rutine dönüşmesi ve sadece alışkanlık olarak devam etmesi olası bir durumdur.

Bağlanma, cinsel doyum kapsamında incelenen bir diğer değişkendir ve yetişkin romantik aşkının bir bağlanma süreci olarak kavramsallaştırılması tarih olarak çok eskiye dayanmamaktadır. İlk kez Hazan ve Shaver tarafından 1987 yılında yetişkinler için romantik bir aşk şeklinde bağlanmadan söz edildiği ifade edilmektedir (Karaoğlu, 2019). Bu bakış açısına göre bireylerin birbirine güvenli bir şekilde bağlanabilmesi yani güvenli bağlanma stili, karşılıklı yakınlık ve haz mücadelesi ile de ilişkili bir bağı inşa eder. Yani duygusal anlamda bireyin kendini iyi ve güvenli hissettiği bir ortamda güzel ve sağlıklı bir cinsel ilişki doyumunu da beraberinde getirebilir. Aksi durumların da olduğu ortamlarda kaçınan bağlanma stili söz konusudur.

Kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin en çok karşılaştığı ortamlar güvenden uzak alanlardır. Kaçınma bağlanma stili olan kişilerde duygusal mesafeyi koruma eğilimi söz konusudur. Korunma ihtiyacının altındaki neden ise kişinin kendini güvende hissetmemesi olabilir. Son olarak, kaygılı-kararsız bağlanma tipine sahip bireyler, güvenlik ve sevgi ihtiyaçlarını cinsel ilişki yoluyla karşılamaya çalışırlar. Bağlanma stillerinin bireylerin cinsel deneyimlerine nasıl yansıdığı düşünüldüğünde, bu stillerin cinsel doyum üzerinde belirgin biçimde etkisi olması kaçınılmazdır. Araştırmacılar bağlanma kaygısının cinsel işlevselliğe zararlı olduğunu ve cinsel doyumla ilişkili olduğunu savunmaktadır. Özellikle bağlanma kaygısının artması kişilere güvenli ve rahat bir ilişkinin kapılarını açmadığı için korku ve huzursuzluk gibi birtakım duyguların ortaya çıkmasına ve kişinin mesafeli davranmasına neden olabilmektedir. Bu durum sonucunda da cinsel doyumun azaldığı ve bunun ilişki doyumunu olumsuz etkilediği görülmektedir. Tüm bu bulguları destekleyecek nitelikte diğer bir sonuç ise yüksek kaygı ve kaçınma düzeylerinin daha düşük cinsel doyuma neden olduğu ve eşten kaçınan bireylerin cinsel doyuma ulaşamamalarıdır (Butzer ve Campbell, 2008).

Çalı (2021) araştırmasında cinsel doyum mitlerinden diğer bir ifade ile cinsel doyumunu etkileyen önemli faktörlerden bahsetmiştir. Bu faktörler aşağıda sıralanmıştır:

- Yaş – cinsiyet gibi kişisel özellikler,
- Bireyin yaşadığı yer,
- Aile yapısı,
- Eğitim ve sosyoekonomik düzeyi,
- Dini inancı,
- Cinsel deneyim,
- Yasalar

2.9. Evlilik, Evlilikte Cinsellik ve Doyum

Evlilik kavramı cinsellik, aile ya da diğer pek çok kavram gibi birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde yapılmıştır. Bu nedenle evlilik üzerine pek çok tanımının bulunduğu söylenebilir. En kapsamlı tanımlardan biri Özgüven (2010) tarafından yapılmış ve evlilik kişilerin için kurumlaşmış en küçük sistemli ilişkiler bütünü, kadınların ve erkeklerin ilişkisini yasallaştırıp iki tarafı birbirine bağlayan, ailenin devamlılığını ve soyu sağlayacak olan çocuklara bir statü ve hak sağlayan ilişki şekli olarak ifade edilmiştir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere evlilik kavramı karmaşık ilişkileri, birtakım ritüelleri ve cinselliği merkezde tutan; yetişkin bireyler arasında yaşanan bir ilişki tipidir. Evlilik, temelde çiftin aynı evde yaşaması ya da saygı ve sevgi temellerine dayanan bir ilişki içinde olması olsa da fiziksel, ruhsal ve duygusal anlamda çok yakın ilişkilerin yer aldığı ve yasalar tarafından şekillenmiş bir ilişki biçimidir (Ersanlı ve Kalkan, 2008). Bu nedenle evlilikte cinsellik oldukça önemli bir noktadır.

Bireyin evliliği hem özel hayatını hem de iş hayatını oldukça yakından ilgilendirmektedir. Çünkü bireyin evindeki huzuru hayatının pek çok alanına yansımaktadır. Kişi evliliğindeki her duyguyu (mutluluğunu, üzüntüsünü, öfkesini, zorlukları veya güçlükleri, evliliğin sağladığı faydaları) bir şekilde dışarıya yansıtmaktadır. Dolayısıyla iyi bir evlilik kişinin dışarıda da iyi bir hayata devam edebilmesine katkı sağlamaktadır (Hayward ve Zhang, 2006). Bu anlamda bireyin evlilik doyumunun da üst düzeylerde olması önemlidir.

Evlilik kurumunun içinde yasalar ile koruma altına alınmış; sosyal, çevresel ve kişilere özgü değişkenlerin de etkisiyle birlikte eşlerin elde ettiği psikolojik haz ve tatmin evlilik doyumunu olarak ifade edilebilir. Eşlerin, verdiği her kararda eşit olabilmesi, paylaşım

yapabilmeleri, sevgi ve saygı gösterme biçimleri, bu alanda gösterilen tarzlar ve tutumlar, cinsel anlamda doyum düzeyleri, iletişim şekli ve kendini ifade etmek için kullandığı dil gibi etmenleri içeren evlilik doyumu, tüm etmenlerin ve kavramların uyum içinde olmasını ifade etmektedir (Sokolski ve Hendrick, 1999).

Cinsel doyum; evlilik doyumunu, mutluluğu ve ilişkinin devamlılığını etkiler. Bu yüzden cinsel doyum etkileyen ilişki değişkenleri birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Yapılan araştırmalardan birinde, kadın ve erkeğin cinsel doyumunun, cinsel ilişki yaşadığı partnerine sevgi duyması, aşık olması, geçmişte iyi bir cinsel yaşam deneyimine sahip olması, istikrarlı bir ilişki, ilişkinin sıklık ve süresi gibi faktörler ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Barrientoz ve Paez, 2006). Başka bir araştırma, evlilik doyum düzeyinin yüksek olması için içsel kontrol odağı, yüksek benlik saygısı, daha kısa evlilik süresi, cinsel ilişkide orgazm olunabilmesi ile evli bireylerde daha yüksek cinsel doyum düzeylerinin ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Basat, 2004).

Cinsel doyum etkileyen birçok faktör cinsel doyumun yordayıcısı olarak ifade edilmektedir. Lawrence ve Byers (1995), cinsel tatmini etkileyen değişkenler üzerine kişiler arası bir bakış açısıyla, cinsel tatminin davranışla nasıl tahmin edilebileceğini ve bir ilişkinin nasıl etkileneceğini açıklayan Kişilerarası Değişim Cinsel Doyum Modeli adlı kavramsal bir çerçeve geliştirdi. Bu modele göre cinsel tatminin dört bileşen tarafından etkilendiği ifade edilmektedir. Bunlar, ilişkideki cinsel ödül, bedellerin dengesi, beklenen cinsel değer ve ilişkinin eşit olmayan yönlerinin kalitesidir. Bireylerin arkadaşlık ilişkilerinde, uzun süreli ilişkilerinde ve evlilik ilişkilerinde cinsel doyumlarının ilişkiye özgü cinsel ödül ve bedellerin geçmişinden etkilendiğini ve süreç bu şekilde gerçekleştiğinde daha az cinsel alışveriş olacağından cinsel doyumun azaldığını gözlenmiştir (Haavio ve Kontula, 1997). Evlilik doyumunu etkileyen faktörler aşağıda verilmiştir.

- **Bireysel değişkenler:** Cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, ilk evlenme yaşı, sağlık durumu, fiziki görünüş ve eşin fiziki görünüşünden mutlu olmaktır.
- **Aileye ilişkin değişkenler:** Eşler arasındaki yaş farkı, çocuk sahibi olma veya olmama, çocuk sayısı, evlilik biçimi, eşiyile ev işlerini paylaşma, eşle duygu ve düşünceleri paylaşma, aileden sağlanan destek, ailede

yapılan tartışma ve kaygı sayısı, akrabalık derecesi, çocukların bakımı ve eğitimi ile eşlerin cinsel yaşamdaki doyumlarıdır.

- **Sosyo-ekonomik değişkenler:** Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi, ailenin aylık gelir düzeyi, gelirin yeterliliği, eşlerin meslek durumu, eşlerin aile gelirin katkısı ve işlerinden aldıkları doyum gibi özellikleri kapsar.

Kaynak: Ürkmez, D. (2018).

2.10. Covid 19'un Cinselliğe İlişkin Psikolojik Etkileri

Salgın başladığı andan itibaren insanların yaşamında önemli değişimler olmuştur. Bu salgın ile bireylerin arasına zorunlu bir mesafe girmiş ve fiziksel olarak temas minimum düzeyde tutulmak zorunda kalınmıştır. Bu bağlamda cinsellik de çiftler arasındaki mesafeden etkilenmiştir. Çünkü sosyal olarak koyulan mesafeler çiftlerin birbirlerine yaklaşmasını da engellemiştir. İnsanlar için önce fiziksel anlamda sağlıklı olabilmek düşüncesi cinsellik anlamında tüm aktiviteleri kısıtlamış dolayısıyla cinsel istekte bir azalma olmuştur. Karşısındaki kişiye yaklaşması, fiziksel anlamda ona dokunması ya da onu öpmesi virüs kapabileceği anlamına geldiği için uzak durma yoluna giden bireyde cinsel isteksizlik oluşabilmektedir (World Health Organisation).

Yapılan çalışmalar sonucunda Covid 19'un vajinal sıvılarda bulunduğu ile ilgili kanıt tespit edilemez iken dışkıda var olduğuna ilişkin kanıtlar bulunmaktadır. Bu durumda oral ve anal seks yapmak da virüsün bir bireyden diğerine bulaşmasına neden olabilmektedir. Bu şekilde de virüs yayılma imkânı bulabilmektedir. Cinselliğin çiftler arasında sağlıklı yaşanabilmesi için cinsel yakınlığın çiftlerin tamamen özgür seçimlerine dayalı olması, herhangi bir zorlama olmaksızın kendi isteği ile gerçekleşmesi hem fizyolojik hem de psikolojik olarak zarar görmeden yaşayacağı bir yakınlık sağlaması gereklidir (Jocab, 2020). Covid 19 için henüz cinsel aktivitenin sonucunda bulaştığı yani sperm yoluyla bulaştığı kanıtlanmış ve tamamen kabul edilmiş bir bilgi değildir. Ancak yapılan incelemeler gösteriyor ki iyileşen hastaların sperminde Covid 19 varlığı belirlenmiştir. Bu durumda cinsel aktivite sırasında bir koruyucu kullanmak bulaş riskini azaltan bir önlem olacaktır. Özellikle prezervatif gibi spermin dışarıya çıkmasını engelleyen bir koruyucu çiftin sağlıklı bir şekilde birleşebilmesini sağlayacaktır (Liv d, 2020).

Tüm bu fizyolojik koşullar düşünüldüğünde Covid 19 bireyleri cinsel ve psikolojik açıdan oldukça fazla etkilemiştir. Çünkü pandemi döneminde getirilen yasaklar ile izole kalmaya

mecbur bırakılan ve birbirlerinden uzak yaşayan çiftler arasında fiziksel olarak temas azalmış, kişilerin yeni insanlar ile tanışıp yakınlık kurması engellenmiştir. Günlük yaşantının bir anda değişmesi ile insanların uyum sorunları ortaya çıkmıştır. Alışlagelmiş olmayan bu durumda herkesin işini eve taşıması, ev içinde küçük bir dünya kurulması, yasakların çok yoğun olduğu dönemlerde dışarıdaki her yerin kapalı olması ve sokaklarda dolaşamaması gibi bir çok etken cinselliği de doğrudan etkilemiştir. Çünkü bu süreç bireyler için hem fizyolojik hem de psikolojik etkileri olan bir süreçtir (Jocab, 2020).

Yaşanan salgının yarattığı psikolojik sorunlar neticesinde bireylerde cinsel işlev bozukluğu yaşanabileceği yapılan çalışmalarda belirtilmektedir. Bunu destekleyecek nitelikte olan çalışmalar bulunmaktadır ki anksiyete ve depresyon gibi psikolojik rahatsızlıkların düşük seviyede arzu ile ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır (Chewvd, 2020). Ayrıca yasaların getirdiği kısıtlamalar tüm dünyada fiziksel temas gerektiren konularda bir azalmanın olduğunu göstermektedir.

Evlilik dışı cinsel birleşmelerde olan azalmalar buna en iyi örnektir çünkü insanların fiziksel sağlığını koruyabilmesi ve Covid 19'un yayılmasını engellemek için bir takım kısıtlamalar sonucunda bu tür ilişkilerin de sayıca azaldığı tespit edilmiştir. Cinsel birliktelik için mekan sorununun olması ya da yaşanacak olan cinsel birlikteliğe eşlik edecek bir partner bulunamaması, bu sürecin bir parçası haline gelen korku ve kaygı gibi pek çok faktör cinsel birlikteliklerin sayısını azaltmıştır (Grabovacvd, 2020). Özetle Covid-19'un cinsel ilişkide fiziksel temas yoluyla bulaşma riskinin yarattığı korku nedeniyle psikolojik olarak rahat hissedemeyen bireylerin cinsel anlamda kaçınma davranışında bulunduğu gözlenmiştir.

2.11. Covid 19 Sürecinde Güvenli Cinsellik Önerileri

The NYC Department of Health and Mental Hygiene Covid 19'un bireylerde cinsellik alanında yaşanan olumsuz psikolojik ve fizyolojik etkilerini azaltabilmek amacıyla bazı öneriler ortaya koymuştur. Bu güvenli cinsellik öneriler aşağıda verilmiştir.

- Covid-19'un nasıl yayıldığını öğrenin.
- Size “yakın” insanlarla cinsellik yaşayın. Mastürbasyon yapılabilir bu sayede Covid-19 yayılmaz. Ellerin temizliğine dikkat edilmeli, eller sabun ile yıkanmalıdır.
- Bireyin kendisinden sonraki en güvenli partner, birlikte yaşadığı kişidir.

- Hane dışındaki biriyle cinsel aktivite dâhil olmak üzere yakın temastan kaçınılmalıdır. Cinsel birliktelik yaşanılırsa, mümkün olduğunca az partnerin olması önemlidir.
- Seks partneriyle çevrimiçi olarak tanışılıyorsa yüz yüze görüşmelere ara verilebilir. Video ile buluşmalar, cinsel içerikli mesajlaşma veya sohbet odaları seçenek olabilir.
- Ev dışında biriyle öpüşülmekten kaçınılmalıdır. Öpüşme yoluyla Covid-19 hızlıca bulaşmaktadır.
- Oral veya anal seks sırasında koruyucu bir bariyer kullanılmalı, anüs çevresinin oral yolla uyarılmasını sağlayacak cinsel aktivitelerden kaçınılmalıdır.
- Cinsel oyuncaklar kullanıyorsanız, bunları sabun ve suyla iyice yıkayın ve kimseyle paylaşmayın.
- Siz veya eşiniz Covid-19'a sahipse, cinsel birliktelikten ve özellikle öpüşmekten kaçının.

Kaynak: Şahin E. Ve Satılmış İ.G. (2020).

2.12. Covid 19 Pandemisinde Üreme Sağlığı Sorunları

COVID-19 salgını kadınların, kız çocuklarının ve savunmasız nüfusun sağlığını, esenliğini, refah düzeyini ve ekonomik istikrarını orantısız bir şekilde etkileyerek var olan cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerinde eşitsizliklere neden olmuştur. Özellikle insan hakları en az korunan kadın ve kız çocuklarının COVID-19 nedeniyle zorluk yaşaması kaçınılmaz bir son olmuştur. (Hall ve diğerleri 2020). Geçmiş dönemlerde yaşanan salgınlar ve salgın dönemleri incelendiğinde hali hazırda bulunan güvenlik önlemlerinin bulaşıcı hastalığın hızla yayılmasından dolayı salgından önce ve salgın anına göre farklılık gösterdiği hatta var olan güvenlik açıklarının artış gösterdiği görülmüştür. Diğer bir ifade ile geçmiş küresel bulaşıcı hastalık salgınlarında, salgından önce var olan kırılganlıkların daha da şiddetlendiği bildirilmektedir. Bu duruma en iyi örneklerden biri olarak, 2014 Ebola salgını sırasında kadınların toplumsal cinsiyet sorunlarının ve cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarının ihmal edilmesi sonucunda sağlıkta eşitsizliklerin ve sosyal adaletsizliklerin daha da kötüleşmesi verilebilir

(Chattuvd, 2020). Ayrıca UNFPA raporu ve pandemi sürecinde tespit edilen ek kaynaklar ışığında pandeminin cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Pandeminin insanların cinsel sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

➔**COVID-19 ve Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı, İstenmeyen Gebelikler, Güvensiz Kürtaj:** Aile planlamasına erişim, bir insan hakkı olmanın yanı sıra hayat kurtarıcı olabilmekte ve nüfusun sağlık düzeyinin yükseltilmesi, sağlık sisteminin ve ekonominin güçlendirilmesi açısından teşvik edilmektedir. 2018 yılında 840 milyon kadının modern aile planlaması yöntemini kullanıldığı bilinmektedir. UNFPA tarafından, hastalığın pandemiye dönüşmesiyle 114 düşük ve orta gelirli ülkede yaklaşık 13 ila 51 milyon kadının doğum kontrol yöntemi kullanma olasılığından mahrum olacağı tahmin edilmiştir. Sonuç olarak, sağlık hizmetlerinin etkisi ile doğru orantılı olarak, minimum 3 ay kesinti ile 325.000, 12 ay boyunca yüksek düzeyde kesinti olması durumunda ise 15 milyon istenmeyen gebelik oluşması beklenmektedir (UNFPA, 2020).

Pandemi döneminde istenmeyen bir diğer olasılık ise sağlık personellerinin olması gereken alanlarından uzaklaşıp aciliyet teşkil eden alanlarda görev almasıdır. Diğer bir ifade ile pandemi döneminde sağlık personelinin akut bakıma çekilmesi ile rutin bakımın iptal edilmesi gerekmekte, tedarik sıkıntısı yaşanmakta dolayısıyla da temel tıbbi malzeme sıkıntısı ortaya çıkmaktadır. Tıbbi malzeme üreten ülkelerdeki fabrikaların kapanması ve hammaddelerin nakliye, ithalat ve ihracatına getirilen kısıtlamalar nedeniyle bazı ülkelerde prezervatif, progesteron ve antibiyotik sıkıntısı yaşanabileceği de oluşabilecek diğer senaryolar içindedir. Bu konular bireylerde korkuya neden olabilmektedir (Hussein, 2020). Pandeminin yol açabileceği bir diğer sorun da kadınların güvenli kürtaj hizmetlerinden yararlanamamasıdır. Kadınlar salgın döneminde uygulanan yasaklardan dolayı kürtaj kliniklerinin kapatılması nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü'nün uyarılarına rağmen tıbbi standartlara uymayan ve/veya gerekli becerilere sahip olmayan kişiler tarafından güvenli olmayan kürtaja başvurmak zorunda kalabilmektedir. Sağlık hizmetleri ve kliniklerin kapanması nedeniyle kürtajın gereksiz bir hizmet olarak görülmesi durumunda, güvenli kürtaj yaptıracak kadınların %10'unun güvenli olmayan bir yönteme başvurabileceği ve

bu durumun 1000 anne ölümüyle sonuçlanacağı öngörülmektedir (Riley, 2020).

COVID-19 ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Krizler ve huzursuzluk zamanları, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet de dahil olmak üzere kişilerarası şiddette bir artışla ilişkilendirilmiştir. Çünkü kriz anları bireylerin öfke kontrolünün oldukça güç olduğu zamanlardandır. Pandemiler de bir çeşit kriz anı olarak düşünüldüğünden şiddet artışı pandemi dönemlerini de kapsayabilmektedir. Pandemilerin bölgesel veya küresel doğası, ilişkilerdeki korku ve belirsizlik, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddeti artırabilecek bir ortam sağlamaktadır (Roeschvd, 2020). Çin'in Jianli kentindeki (orta Hubei eyaleti) polis karakolunun Şubat ayında 162 partner şiddeti vakası aldığı bildirildi; Avustralya, Brezilya, Çin ve ABD'de de kadın ve çocuklara yönelik şiddette artış olduğu açıklandı (www.cgdev.org).

Pandemi sürecini kadına ve çocuğa yönelik şiddetle ilişkilendiren doğrudan ve dolaylı bazı nedenlerden bahsetmek mümkündür. Bu nedenler arasında ekonomik güvensizlik ve yoksullukla ilgili stres, karantinalar, sosyal izolasyon, kriz durumlarındaki huzursuzluk ve istikrarsızlık sayılabilir. Ayrıca sağlık hizmetlerine erişim ve ulaşılabilirliğin azalması, kadınların tacizci partnerlerinden kaçma fırsatlarının kısıtlanması ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddet de bu durumu etkileyecek faktörler arasında yer almaktadır. UNFPA, COVID-19 salgınının toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti iki şekilde etkilediğini ifade etmiştir. Toplumsal şiddete dayalı etkiler, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme, koruma, bakım hizmetlerinde azalma ve şiddet vakalarındaki artış olarak ifade edilebilir. 2030 yılına kadar toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin sona erdirilmesine yönelik ilerlemenin pandemi nedeniyle üçte bir oranında azalması beklenmekte ve karantina altı ay boyunca devam ederse, ilave 31 milyon toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakası olacağı tahmin edilmektedir. UNFPA toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, kadınların sağlığını, güvenliğini, yaşama hakkını ve özgürlüğünü doğrudan olumsuz şekilde etkilemekte olduğunu bu nedenle toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmek için küresel programlar hazırlanması gerektiğini vurgulamıştır (UNFPA ,2020).

→**Covid 19 ve Çocuk Yaşta Evlilikler:** Pandemi döneminde yasal düzenlemelerin ve kontrollerin alınan tedbirler nedeniyle güçlükle yerine getirilebileceği kabul edilebilir bir gerçektir. Bu yüzden bu dönemde çok dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da çocuk yaşta yapılan evlilikler ve ilişkilerdir.

UNFPA, raporunda çocuk yaşta evliliklerin azaltılmasına yönelik bir politika hazırlandığını belirtmiştir. Müdahale paketinin geliştirildiğini ve bu paketin uygulanmasındaki bir yıllık gecikme nedeniyle 7,4 milyon çocuk evliliğinin gerçekleşebileceği ifade edilmiştir. Pandemi ile dünya genelinde yaşanan ekonomik durgunluğun, çocuk yaşta evliliklerin yaygın olduğu düşük gelirli ülkelerde büyük yankı uyandıracığı bildiriliyor. Yoksullukla birlikte ekonominin olumsuz etkilendiği toplumlarda çocuk evliliklerin oranının artması beklenmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında COVID-19 salgınının toplamda 13 milyon ek çocuk evliliği vakası ile sonuçlanacağı tahmin edilmektedir (UNFPA ,2020).

→COVID-19’da Gebelikte Karşılaşılan Problemler, Anne ve Yeni Doğan Ölümleri: Koronavirüsün yol açtığı solunum sendromunun gebelikte ve doğumda bir takım olumsuzluklara neden olduğu bilinmektedir. Özellikle düşük, erken doğum, intrauterin büyüme geriliği ve maternal ölüm gibi ciddi sağlık sonuçlarına neden olabilecek gebelik sorunlarını meydana gelebileceği kabul görmüştür (Favre ve ark. 2020). Anneler ya da gebe olan kadınların ailenin diğer üyelerine göre gerek kimliklerinin getirdiği iş yükü nedeniyle gerekse içgüdüsel olarak sorumlulukları biraz daha fazla olabilmektedir. Gebe olan kadın doğum öncesinde ve doğum sonrasında birçok kez doktora ya da ebeye gitmek zorundadır. Annenin sağlık hizmetlerine ulaşımı bebek ve anne için yeterliyken babanın da bu senaryoya dahil olması manevi bir destek olarak değerlendirilebilir. Ancak babanın bu desteği vermemesi fizyolojik ve psikolojik olarak olayı zorlaştırır da engellememektedir. Özellikle kısıtlamaların olduğu bir salgın sürecinde anne ve bebek sağlığı hizmetleri doğum öncesi, doğum anı ve sonrasında kadınları ve yeni doğanı değerlendirmek, onların ihtiyaç duyduğu bakımı yapmak için sınırlı izolasyon alanları nedeniyle oldukça fazla etkilenebilmektedir. Pandemi döneminde virüsün yayılma hızını da göz önünde bulundurursak birçok hastanede sağlık çalışanları da koronavirüsten etkilenmiştir. Sezaryen ameliyatlarından kürtaj bakımına kadar sayılamayacak birçok hayat kurtarıcı kritik girişimlerde, gerek sağlık personeli eksiklikleri gerek çalışma alanlarının değiştirilmesi nedeniyle zamansal olarak bir takım gecikmelerin yaşandığı ifade edilebilir (Hussein vd., 2020).

Bu anlamda uzmanlar tarafından yapılan bir çalışmanın sonucuna göre “pandeminin anne ve yeni doğan ile ilgili sağlık ve bakım hizmetlerinin aksamasına yol açabileceği bu nedenle yaşanabilecek olası bir anne-yenidoğan bakım hizmetlerindeki %10’luk dşüşüşün anne-yenidoğan için oldukça önemli olan sorunlar oluşturabileceği ayrıca 28.000 anne ölümüne ve 168.000 yenidoğan ölümüne bile neden olabileceği tahmin edilmiştir (Riley vd.,2020)

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 18 yaş üstü evli çiftlerin covid 19 pandemisinde aralarındaki cinsel ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmacının amacı doğrultusunda birtakım sorular cevaplanmak istenmiştir. Buna göre cevaplanmak istenen sorular aşağıda verilmiştir:

- Covid 19 pandemisinde eşlerin birbirleri ile cinsel hazzarışmelerinin değerlendirilmesi
- Covid 19 pandemisinin cinsel doyuma ulaşmada etkisinin değerlendirilmesi
- Covid 19 pandemisinin cinsel aktivite ve cinsel istek üzerine etkisinin değerlendirilmesi
- Covid 19 pandemisinde sürekli birbirini gören eşlerin cinsel tatmin üzerinde etkisinin değerlendirilmesi

3.2. Araştırmanın Önemi

Covid 19 sağlık alanında oldukça çok makale ve yayın yapılan konulardandır. Ayrıca diğer alanlarda oldukça göz önünde bulunan bir konudur. Bu süreçte hem eğitim alanı hem de sosyal alanlar yani insanın olduğu tüm alanlar birebir etkilere maruz kalmıştır. İnsan olası insana dair ilişkileri de incelenmesi anlamına gelmektedir. Bu süreçte insan ilişkilerinin önemli bir parçası olan karı koca ilişkileri de belirli ölçülerde etkilenmiştir. Covid 19'da evlilik içinde gerçekleşen doyum, cinsel doyum, benlik saygısı ve bu tür ilişkilerde alakalı olan birçok kavramların araştırmacılar tarafından incelendiği görülmektedir. Bu kavramların içinde hem çift uyumu; hem benlik saygısı hem de cinsel doyumunu bir arada değerlendiren bir çalışma olmamasından dolayı Covid 19 Pandemisinde Eşler Arası Cinsel İlişkinin değerlendirilmesi literatürde bir ilk olacağı düşünülmektedir. Üç kavramın evli çiftler için daha önemli olmasından dolayı çalışmada evli çiftler üzerinde yapılmıştır. Özetle çalışmanın konusu evli bireylerde çift uyumu, benlik saygısı ve cinsel doyum arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve önemi ise bu alanda ilgili ölçüm araçları ile tek olması amaçlanmıştır. Araştırmacı tarafından tasarlanan çalışma literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir.

3.3 Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın başlamasında ve verilen toplanması süresince bazı varsayımlar kabul edilmiştir. Kabul edilen bu varsayımlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Saha araştırması toplanan verilerde hatalı toplanan cevaplar olabilmekte ve veri toplama sonucunda elde edilen hatalı veriler; cevapların neredeyse tamamının boş olduğu veriler elendiğinde araştırma amacına uygun ve araştırmaya uygun cevapları verebilecek sağlıklı sonuçlar elde edilecek şekilde cevaplandırıldığı varsayıldı.
- Katılımcıların ölçüm aracında yer alan tüm soruları doğru anlamış ve herhangi bir yanıltıcı, etkileyici unsur olmadan doğru yanıtlamış olması varsayılr.
- Sonuçlar Mersin ili ve popülasyon olarak Mersin iline benzer iller içingenellenebilir ve geçerli olduğu varsayılr.
- Veri toplamada kullanılan ölçüm araçlarının araştırmanın amacına ve araştırma hipotezlerini test etmeye uygun olması,
- Araştırmanın temel varsayımları, verilerin analizinde kullanılan hipotez testlerinin istatistiksel yöntemlerin araştırmanın sorularına cevap verebilecek amacına uygun ve sonuçların belirleyebildiği varsayılmıştır.

3.4. Sınırlılıklar

Araştırma evreni Mersin il merkezindeki merkez ilçelerle sınırlıdır. Araştırma, Mersin şehir merkezinde Covid 19 sürecinde 18 yaş üstü evli çiftlerin cinsel ilişkilerini değerlendirmekle sınırlandırıldı. Söz konusu Mersin ili merkez ilçelerinden elde edilen veriler, anket ile belirlenecek sonuçlar araştırmanın ilk sınırlılığını vermektedir. Bu çalışma Mersin il merkezi evreninden seçilen örneklem ile incelenmiştir. Araştırmanın nicel sınırlılıkları, uygulamanın yapıldığı, verilerin toplandığı coğrafi bölgenin sınırları ve uygulanan yöntem ile ifade edilebilir. Özellikle Covid 19'daki birliktelik, duygusal ve fiziksel koşullardır. Araştırmanın kalitesiyle ilgili bazı sınırlılıklar da vardır. Örneğin, sorunların karşısında problem çözme ve başa çıkma bir süreç içerir ve bu sürecinin alt boyutlarına göz önünde bulundurulduğunda, kişilerin sosyal kabul seviyesine etki edebilecek birden fazla faktör olabilir. Bu faktörler cinsel doyumun sağladığı ilişkiler gibi diğer birçok faktörler de temel araştırma konusu olabilmektedir. Aynı zamanda çeşitli bilimsel alanlar arası bir konu olması nedeniyle araştırma

kapsamında birçok farklı alandan, yöntemden, kavramdan ve yaklaşımdan bahsedilmiştir.

3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Tarama modeli kullanılan bu çalışma aynı zamanda betimleyici ve ilişki arayıcı bir çalışmadır. Bunun yanı sıra t testi ve F testi gibi karşılaştırma testlerinin yer aldığı düşünüldüğünde analitik bir çalışma olarak da nitelendirilmektedir. betimlemeye dayalı tarama modeli uygulanması hedeflenmektedir. Betime dayalı tarama modeli, bireylerin geçmiş zamanda var olan durumlarını ve şimdiki zamanda devam eden durumlarını ilgili olayı ifade etmeyi amaçlayan araştırma türüdür. İlgili olay ya da durum araştırmacı tarafından değiştirilmeden odaya koyulmaktadır. Bu yüzden ilgili duruma ilişkin değiştirme, yansıtılan dışına çıkma, kendi olağan koşulları içinde görülen tüm durum dışına çıkma gibi bir eylem olmadan dışardan tarafsız bir göz olarak inceleme yapılmaktadır.

Çalışma için araştırmacı tarafından izlenen adımlar aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

- Öncelikle literatür taraması alanda yapılmış olan diğer araştırmalardan yararlanılarak yapılacak ve çalışmanın sınırları diğer bir ifade ile kuramsal çerçevesi çizildi..
- Nicel bir analiz yapılacağı için veri toplama aracı ilgili verileri etmek amacıyla araştırmanın amacına ve sınırlılıklarına uygun ölçekler belirlenip gerekli izinler alındı.

Araştırmanın evrenini Mersin ilinde ikamet etmekte olan 18 yaş üstü evli çiftler oluşturmaktadır. Bu çalışmada ilgili verilerin toplanması amacıyla basit rastgele örneklem seçme yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemini Mersin ilinde ikamet etmekte olan 18 yaş üstü 100 evli kişi oluşturmaktadır. Hedeflenen bu çalışma için Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi Etik Kurul Onayı alınacak ardından veri toplama süreci gerçekleştirildi.

- Toplanan veriler için en uygun olan istatistiksel analizler amaç ve hipotezler doğrultusunda yapıp ve bulgular elde edildi.
- Verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda konu ile ilgili çözüm yolları tartışıldı ve literatür ışığında yorumlandı.
- Sonuç ve önerilere göre araştırma problemi hakkında ne gibi çözümler üretilebileceği değerlendirildi.

3.5.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Mersin ilinde ikamet etmekte olan 18 yaşüstü evli çiftler oluşturmaktadır. Veri toplama esnasında hiçbir katılımcıdan gönüllü olmadan veri alınması mümkün olmadığından dolayı katılımcıların araştırmaya katılmayı istemesi yani gönüllülüğü temel alındı. Araştırma hakkında bilgi verildikten sonra araştırmaya katılmayı kabul eden çiftlere dört bölümden oluşan veri toplama aracı uygulandı. Bu araştırmada “G. Power-3.1.9.2” programı kullanılarak, %95 güven düzeyinde örneklem büyüklüğü veri toplama aşamasından önce hesaplanmıştır. Araştırmanın örneklemini evli çiftler oluşturacaktır. Çalışmanın analitik analizleri için yüksek büyüklükte (0,50) bir etki büyüklüğü ile yapılan güç analizi sonrasında göre 0.05 alfa değeri; %95 güven aralığı; 0,5 etki büyüklüğü ve teorik güç %80 alınarak minimum toplam örnek sayısı 26 olarak belirlenmiştir. Kadınlar ve erkekler için 26 ve 26 en az 52 çifte ulaşılması hedeflenmiştir. Güç analizi çıktısı aşağıda verilmiştir:

t tests - Correlation

Analysis:	A priori: Computerequiredsample size
Input:	Tail(s) = Two
	Effect size $ \rho $ = 0.5
	α errprob = 0.05
	Power (1- β errprob) = 0.80
Output:	Noncentralityparameter δ = 2.9439203
	Critical t = 2.0638986
	Df = 24
	Total sample size = 26
	Actualpower = 0.8063175

3.6. Veri Toplama Araçları

Araştırma da bireylerin demografik özelliklerine ilişkin verilerin toplandığı Kişisel Bilgi Formu ve araştırma hipotezlerine ve amacına uygun olan üç çeşit ölçek kullanıldı.

⇒ Kişisel Bilgi Formu: Çalışma grubunu oluşturan çiftlerin demografik özelliklerine ilişkin bazı bilgilerin yer aldığı formdaki kişisel özelliklerden yaş, evlilik süresi, eğitim, meslek, eşin eğitimi, eşin mesleği, ailenin aylık geliri, aile tipi, en uzun süre yaşadığı yer gibi bilgiler yer almaktadır. Ayrıca cinsel hayatıyla ilgili olarak da çocuk sayısı, son doğumunun şekli ve cinsel ilişki sıklığı (hafta) sorgulanmıştır.

⇒ → Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ): Bireylerin cinsel yaşantılarında

olan değişiklikleri ve bozuklukları tespit edebilmek amacıyla Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (Arizona Sexual Experiences Scale: ACYÖ) kullanılmıştır. İlgili ölçüm aracı McGahuey ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilmiş ve Soykan tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçüm aracında 5 soru bulunmakta ve ilgili ölçüm aracı kadınlara ve erkeklere ayrı ayrı uygulanabilmektedir. Altılı Likert tipinde olan ölçüm aracı için 5-30 aralığında teorik puanlar alınması gerekmekte ve toplam puan artışı kişinin cinsel disfonksiyonunu ifade etmektedir. Uyarlaması yapıldıktan sonra Soykan ölçüm arasından 11 puan ve üzerinde alınmasının cinsel disfonksiyon için kesme noktası olduğunu belirtmiştir.

- ⇒ Cinsel Heyecan Arama Ölçeği (CHAÖ): Kalichman vd. (1994) cinsel davranışa özel heyecan aramanın tespit edilebilmesi için Cinsel Heyecan Arama Ölçeğini geliştirmiştir. Ülkemize Kıyılıoğlu tarafından uyarlanan ölçekte 11 madde bulunmaktadır. İlgili ölçüm aracı geliştiren cinsel heyecan arama ile ilgili 11 maddelikert tipinde tasarlanmıştır ayrıca ölçüm aracının puan aralığı 4-11 arasında değişmekte ve yüksek puanlar cinsel heyecanın artmakta olduğunu ifade etmiştir. Ancak Türkçe uyarlaması sırasında ölçüm aracından bir madde binişiklik gösterdiği için çıkarılmış ve 10 maddeli bir ölçeğin yapı geçerliliği güvenilirliği test edilmiştir.
- ⇒ Beck Depresyon Ölçeği: Beck Depresyon Envanteri (BDE), Beck ve arkadaşları tarafından adolesan ve erişkinlerde depresyonundavranışsal bulgularını (somatik, duygusal, bilişsel ve motivasyonel belirtilerini) ölçmek amacıyla 1961 yılında geliştirilmiştir. Ölçüm aracının geçerlilik ve güvenilirliği Hisli tarafından yapılmıştır. Her bir sorunun 0-3 puan aralığı olduğu ölçekte toplam puanlar kategorize edilebilmektedir. İlgili ölçek 0-63 puan arasında değişim göstermekte ve puanın artması sonucunda depresyonun arttığı ifade edilmiştir.

3.7. Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarının uygulanması için 18 yaş üstü evli çiftler ile uygulamalar gerçekleştirildi. 18 yaş üstü evli çiftlere çalışmanın amacı, ölçekleri nasıl cevaplayacakları anlatılacak ve formları doldurmaları sağlandı. Veri toplama araçlarının uygulanma süresinin yaklaşık olarak 25-30 dakika sürmesi beklenmektedir. Çiftlerin cevaplarının gizli tutulacağı, kişisel bir değerlendirme yapılmayacağı ve sadece bu

araştırma kapsamında kullanılacağı belirtilerek, onlardan içten ve doğru cevaplar vermeleri istendi. Uygulamada gönüllülük esaslandı.

3.8. Araştırmanın Süresi

Araştırma Kasım 2020 tarihinde başlayıp, Ağustos 2021 tarihinde tamamlanması planlanmaktadır. Araştırmanın süre ve olanaklarının planlanmasında;

Planlama için..... 4hafta

Literatür tarama için..... 6hafta

Anket uygulama için..... 4hafta

Verilerin değerlendirmek için..... 8hafta

Raporu hazırlamak için..... 14hafta

TOPLAM .....36 haftaplanlandı.

Araştırmada kaynak taraması; Mersin Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Toros Üniversitesi Kütüphanesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kütüphanesi, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi, İl Halk Kütüphanesi, elektronik dergi makaleleri, ÖSYM tez havuzunda bulunan yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, raporlar ve konuyla ilgili önceden yapılmış araştırmalardan yararlanıldı. Ayrıca Google Akademik, Pubmed gibi tarama alanları da kullanıldı.

4. BULGULAR

Tablo 1. Çiftlerin demografik bilgilerine yönelik dağılım (n=26)

	Erkek		Kadın		
	n	%	n	%	
Yaşınız	30 yaş ve altı	5	19,2	6	23,1
	31-40 yaş arası	11	42,3	12	46,2
	41-50 yaş arası	9	34,6	5	19,2
	51 yaş ve üstü	1	3,8	3	11,5
Eğitim durumunuz	İlkokul	3	11,5	2	7,7
	Ortaokul	1	3,8	5	19,2
	Lise	8	30,8	1	3,8
	Ön lisans	1	3,8	0	0
	Lisans	12	46,2	18	69,2
	Yüksek Lisans	1	3,8	0	0
Mesleğiniz ve çalışma durumunuz	Çiftçi	1	3,8	0	0
	Güvenlik	2	7,7	0	0
	Mimar	1	3,8	0	0
	Mühendis	1	3,8	0	0
	Öğretmen	7	26,9	16	61,5
	Okul müdürü	1	3,8	0	0
	Pazarlama	2	7,7	0	0
	Petrol dağıtım sorumlusu	1	3,8	0	0
	Polis	2	7,7	0	0
	Sağlık memur	1	3,8	0	0
	Serbest meslek	4		0	0
	Sıvacı	1	3,8	0	0
	Taksici	1	3,8	0	0
	Tamirci	1	3,8	0	0
	Çocuk bakıcısı	0	0	1	3,8
	Ev hanımı	0	0	7	26,9
	Muhasebe	0	0	1	3,8
	Psikolog	0	0	1	3,8

n: Sayı; %: Yüzdeler

Tablo 1’ de çiftlerin kadın ve erkekler için ayrı ayrı demografik özelliklerine yer verilmiştir. Araştırmada incelenen 26 çiftin yaşlarının dağılımları incelendiğinde, erkek bireylerin yaşları %19,2 oranında 30 yaş ve altı, %42,3 oranında 31-40 yaş arası ve %38,4 oranında 40 yaş ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Kadın bireylerin yaşlarının dağılımları incelendiğinde, %23,1 oranında 30 yaş ve altı, %46,2 oranında 31-40 yaş arası ve %19,2 oranında 41- 50 yaş arası ve %11,5 oranında 51 yaş ve üzeridir. Erkek bireylerin eğitim durumları %11,5 oranında ilköğretim, %3,8 oranında ortaokul, %30,8 oranında lise ve %46,2 oranında üniversite mezunlarından, kadın bireylerin ise %7,7 oranında ilköğretim, %19,2 oranında ortaokul, %3,8 oranında lise ve %69,2 oranında üniversite mezunlarından oluşmaktadır.

Tablo 2. Çiftlerin aile yapılarına yönelik dağılım (n=26)

		n	%
Evlilik süreniz	5 yıl ve daha az	5	19,2
	6-10 yıl	8	30,8
	11-15 yıl	5	19,2
	16 yıldan fazla	8	30,8
Aile tipiniz	Çekirdek Aile	22	84,6
	Geniş Aile	4	15,4
Aylık geliriniz	5500 TL'den az	10	50
	5501 TL'den fazla	10	50
Eşinizin aylık geliri	3000 TL veya daha az	3	11,5
	3001- 5000 TL arası	6	23,1
	5001-7000 TL arası	7	26,9
	7001 TL veya daha fazla	6	23,1
	Yanıt vermeyen	4	15,4
Yaşadığınız yer	Mersin	26	100,0
Çocuk sayısı (Çocuk yok= %15,4 n: 4)	1 çocuk	7	26,9
	2 çocuk	12	46,2
	3 çocuk	3	11,5
Son doğum şekliniz	Normal	12	54,5
	Sezaryen	10	45,5
Cinsel ilişki sıklığınız	Haftada 1	6	23,1

Haftada 2	8	30,8
Haftada 3	8	30,8
Haftada 4	4	15,4

n: Sayı; %: Yüzdeler

Tablo 2' de çiftlerin aile yapılarına ilişkin özelliklerin dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan 26 çiftin evlilik süreleri %19,2 oranında 5 yıldan az, %30,8 oranında 6-10 yıl arası, %19,2 oranında 11-15 yıl arası ve %30,8 oranında 16 yıldan fazla şeklinde dağılım göstermiştir. Çiftlerin %84,6'sı çekirdek aile yapısına sahipken %15,4'ü geniş aile yapısına sahiptir. Aile yapısı bakımından çiftlerin daha küçük kalabalık olmayan bir aile yapısı olduğu görülmektedir. Katılımcılara eşlerinin aylık gelirleri sorulmuş ve sonuçta, eşlerinin aylık kazancının %11,5 oranında 3000 TL veya daha az, %23,1 oranında 3001 ile 5000 TL arası, %26,9 oranında 5001 ile 7000 TL arası ve %23,1 oranında 7001 TL veya daha fazla şeklinde dağılmıştır. Diğer yandan %15,4'ü ise eşinin aylık geliri konusunda bilgi vermek istememiştir. Ailelerin %15,4'ünün çocuğu bulunmamakta, %26,9'unda tek çocuk, %46,2'sinde iki çocuk ve %11,5'inde üç çocuk bulunmaktadır. Çocukların doğum şekli ise %54,5'inormal%45,5'i isesezaryenolarakdağılımgöstermiştir.Çiftlerincinselilişkisi%23,1haftadabir%30,8 haftada 2, %30,8 haftada üç ve %15,4'ü ise haftada dört kez olarak dağılım göstermiştir.

Tablo 3. Ölçeklerin tanımlayıcı istatistikleri (n=52)

	n	Minimum	Maximum	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık
Erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar	26	5,00	20,00	11,35	4,06	0,556	-0,123
Erkekler için Cinsel Heyecan Arama	26	10,00	35,00	23,35	5,41	-0,240	0,418
Erkekler için Bilişsel Tutum	26	12,00	37,00	18,00	6,14	1,465	2,594
Erkekler için Somatik Afektif Tutum	26	9,00	20,00	13,88	3,59	0,135	-1,299
Erkekler için Beck Depresyon Envanteri	26	21,00	55,00	31,88	9,03	0,716	0,243
Kadınlar için Arizona Cinsel Yaşantılar	26	7,00	27,00	15,27	5,83	0,574	-0,749
Kadınlar için Cinsel Heyecan Arama	26	11,00	29,00	18,38	4,51	0,311	-0,216

Kadınlar için Bilişsel Tutum	26	12,00	43,00	20,23	8,44	1,403	1,520
Kadınlar için Somatik Afektif Tutum	26	9,00	29,00	15,88	5,65	0,524	-0,514
Kadınlar için Beck Depresyon Envanteri	26	21,00	72,00	36,12	13,74	1,111	0,728

*Ort.:*Ortalama; *SS:* Standart Sapma

Tablo 3’te Erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar ortalaması $11,35 \pm 4,06$, erkekler için Cinsel Heyecan Arama ortalaması $23,35 \pm 5,41$, erkekler için Bilişsel Tutum ortalaması $18,00 \pm 6,14$, erkekler için Somatik Afektif Tutum ortalaması $13,88 \pm 3,59$, erkekler için Beck Depresyon Envanteri ortalaması $31,88 \pm 9,03$ olarak hesaplanmıştır. Kadınlar için Arizona Cinsel Yaşantılar ortalaması $15,27, \pm 5,83$ kadınlar için Cinsel Heyecan Arama ortalaması $18,38 \pm 4,51$, kadınlar için Bilişsel Tutum ortalaması $20,23 \pm 8,44$, kadınlar için Somatik Afektif Tutum ortalaması $15,88 \pm 5,65$, kadınlar için Beck Depresyon Envanteri ortalaması $36,12 \pm 13,74$ olarak elde edilmiştir. İki grubun genel ortalamaları da alındığında çalışma elde edilen Arizona cinsel yaşantılar ölçek ortalaması $13,31 \pm 5,35$ puan olarak elde edilmiş ve bir bireyin aldığı en düşük puan 5 en yüksek puanda 27 olarak bulunmuştur. Cinsel heyecan arama ölçek ortalaması $20,87 \pm 5,53$ puan olarak elde edilmiş ve bir bireyin aldığı en düşük puan 10 en yüksek puanda 35 olarak bulunmuştur. Beck Depresyon Envanteri ortalaması $34,00 \pm 11,71$ puan olarak elde edilmiş ve bir bireyin aldığı en düşük puan 21 en yüksek puanda 72 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Ölçüm araçlarına yönelik iç tutarlılık

	Cronbach's Alpha
Arizona Cinsel Yaşantılar	0,923
Cinsel Heyecan Arama	0,839
Beck Depresyon Envanteri	0,951

Cronbach’s alfa katsayısı ölçeğin iç tutarlılığını diğer bir ifade ile güvenilirlik düzeyini ifade etmektedir. Alfa katsayı 0 ile 1 arasında değişmekte ve alfa katsayısına bağlı

olarak ölçeğin güvenilirliği. $0.00 \leq \alpha < .40$ ise ölçek güvenilir değildir; $.40 \leq \alpha < .60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük; $.60 \leq \alpha < .80$ ise ölçek oldukça güvenilir; $.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak ifade edilmektedir (Nunnally, 1967, 248). Yapılan testlerin ve hipotezler sonucunda elde edilen bilgilerin güvenilir olması için ilgili ölçüm araçlarının alfa değerlerinin en az düşük güvenilirlikte olması önemlidir. Cronbach's Alpha katsayılarına göre Arizona Cinsel Yaşantılar alfa değeri 0,923, Cinsel Heyecan Arama alfa değeri 0,839 ve Beck Depresyon Envanteri alfa değeri 0,951 hesaplanarak tüm ölçüm araçlarının güvenilirliklerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4)

Tablo 5. Ölçek puanlarının cinsiyet bakımından farklılık gösterme analizi

		n	Ort.	ss	t	p
Arizona Cinsel Yaşantılar	Erkek	26	11,35	4,06	-3,357	0,003*
	Kadın	26	15,27	5,83		
Cinsel Heyecan Arama	Erkek	26	23,35	5,41	3,998	0,000*
	Kadın	26	18,38	4,51		
Bilişsel Tutum	Erkek	26	18,00	6,14	-1,641	0,113
	Kadın	26	20,23	8,44		
Somatik Afektif Tutum	Erkek	26	13,88	3,59	-2,143	0,042*
	Kadın	26	15,88	5,65		
Beck Depresyon Envanteri	Erkek	26	31,88	9,03	-2,008	0,056
	Kadın	26	36,12	13,74		

* $p < 0,05$; Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; Min.: Minimum Değer; Maks.: Maksimum Değer

Tablo 5'te Arizona Cinsel Yaşantılar puanı, cinsel heyecan arama puanı ve Beck depresyon envanteri ve alt boyutları puanı cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Analiz sonucuna göre Arizona Cinsel Yaşantılar puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t = -3,357$ $p = 0,003$). Ortalama puanlara göre kadınların puanı erkeklerin puanına göre daha yüksektir. Heyecan arama puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t = 3,998$ $p = 0,001$). Ortalama puanlara göre erkeklerin puanı kadınların puanına göre daha

yüksektir. Beck depresyon envanteri ve bilişsel tutum alt boyutu cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermezken ($p>0,05$) bilişsel tutum alt boyutu cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=-2,143$ $p=0,042$). Ortalama puanlara göre erkeklerin puanı kadınların puanına göre daha düşüktür.

Tablo 6. Çiftlerde ölçekler için korelasyon tablosu

	Arizona Cinsel Yaşantılar	Cinsel Heyecan arama	Bilişsel Tutum	Somatik Efektif Tutum	Beck Depresyon
Erkekler İçin					
Arizona Cinsel Yaşantılar	r	1			
	p				
Cinsel Heyecan Arama	r	-0,166	1		
	p	0,418			
Bilişsel Tutum	r	0,253	0,285	1	
	p	0,212	0,158		
Somatik Efektif Tutum	r	0,211	0,257	0,701**	1
	p	0,300	0,204	0,001	
Beck Depresyon Envanteri	r	0,256	0,296	0,959	0,875
	p	0,206	0,142	0,0001**	0,001**
Kadınlar İçin					
Arizona Cinsel Yaşantılar	r	1			
	p				
Cinsel Heyecan Arama	r	-0,640	1		
	p	0,001**			
Bilişsel Tutum	r	0,491	0,264	1	
	p	0,011**	0,192		
Somatik Efektif Tutum	r	0,420	0,152	0,897**	1
	p	0,032*	0,458	0,001	
Beck Depresyon Envanteri	r	0,750	0,225	0,983	0,962
	p	0,014*	0,269	0,0001**	0,001**

* $p<0,05$; ** $p<0,01$; Korelasyon katsayısı (r)

Tablo 6'da kadın ve erkeklerden elde edilen ölçek puanları arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş ve bu değerlendirme sonucunda erkekler için Arizona Cinsel

Yaşantılar ve Cinsel Heyecan Arama ölçeklerinin kendi aralarında ve diğer ölçekler ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Beck Depresyon Envanteri ve alt boyutları arasında ise yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kadınlar için Arizona Cinsel Yaşantılar puanı ile cinsel heyecan arama bilişsel tutum puanı arasında %64'lük negatif yönlü orta düzey bir ilişki ($r=-0,640$ $p=0,001$), bilişsel tutum puanı arasında %49'lük pozitif yönlü orta düzey bir ilişki ($r=0,491$ $p=0,011$) ve Beck depresyon envanteri arasında %75'lik pozitif yönlü yüksek düzey bir ilişki ($r=0,750$ $p=0,014$) bulunmuştur. Arizona Cinsel Yaşantılar ölçeğinin Beck Depresyon Envanteri alt boyutları ile orta düzey pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Beck Depresyon Envanteri ve alt boyutları arasında ise yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 6).

Tablo 7. Ölçeklerde çiftler arası korelasyon tablosu

		Erkekler
Arizona Cinsel Yaşantılar	Kadınla r (p)	0,315 (0,116)
Cinsel Heyecan Arama	Kadınla r (p)	0,196 (0,337)
Bilişsel Tutum	Kadınla r (p)	0,588 (0,002) **
Somatik Efektif Tutum	Kadınla r (p)	0,546 (0,004) **
Beck Depresyon Envanteri	Kadınla r (p)	0,624 (0,001) **

* $p<0,05$; ** $p<0,01$; Korelasyon katsayısı (r)

Tablo 7’de kadın ve erkeklerden elde edilen ölçek puanlarına göre çiftler arası ölçek ilişkileri incelenmiştir. Arizona Cinsel Yaşantılarvecinsel heyecan arama ölçeklerinde kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Beck Depresyon Envanterinde kadın ve erkekler arasında $r=0,62$ pozitif yönlü orta düzey istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,624$ $p=0,001$). Beck Depresyon Envanteri bilişsel tutum alt boyutunda kadın ve erkekler arasında $r=0,588$ pozitif yönlü orta düzey istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,588$ $p=0,002$). Beck Depresyon Envanteri somatik efektif tutum alt boyutunda kadın ve erkekler arasında $r=0,546$ pozitif yönlü orta düzey istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,546$ $p=0,004$).

Tablo 8. Ölçeklerde çiftler arası regresyon tablosu

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize	Katsayı Anlamlılığı	Model Anlamlılığı
		Olmayan Katsayılar		
		B±SH	t (p)	
Erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar	Sabit	7,991±2,199	3,633 (0,001)**	$R^2=0,100$ F=2,653 p=0,116
	Kadınlar	0,220±0,135	1,629 (0,116)	
Erkekler için Cinsel Heyecan Arama	Sabit	19,021±4,542	4,188 (0,001)**	$R^2=0,038$ F=0,959 p=0,337
	Kadınlar	0,235±0,240	0,979 (0,337)	
Erkekler için Beck Depresyon Envanteri	Sabit	17,066±4,045	4,219 (0,001)**	$R^2=0,389$ F=15,289
	Kadınlar	0,410±0,105	3,910 (0,001)**	p=0,001 **

* $p<0,05$; ** $p<0,01$; t test (t); Regresyon Analizi (F)

Kadınlar için Arizona Cinsel Yaşantılarının erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar üzerindeki etkisini incelemek için kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,653$, $p>0,05$). Regresyon analizinde modelin topluca anlamlılığını gösteren F değeri anlamsız bulunduğu için katsayıların yorumu yapılamamaktadır (Tablo 8).

Kadınlar için cinsel heyecan aramanın erkekler için cinsel heyecan arama üzerindeki etkisini incelemek için kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,959$, $p>0,05$). Regresyon analizinde modelin topluca anlamlılığını gösteren F değeri anlamsız bulunduğu için katsayıların yorumu yapılamamaktadır (Tablo 8).

Kadınlar için Beck depresyon envanterinin erkekler için Beck depresyon envanteri üzerindeki etkisini incelemek için kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($F=15,289$, $p<0,05$). Analiz sonucuna göre erkekler için Beck depresyon envanteri kadınlar için Beck depresyon envanterini pozitif yönde etkilediği ($\beta=0,410$ $p=0,001$) belirlenmiştir. Yani kadınlarda bir birimlik depresyon artışı erkeklerde 0,410 puanlık bir depresyon artışına sebep olmaktadır. Kadınlar için Beck depresyon envanterideğişiminin %39'u erkekleri için Beck depresyon envanteri tarafından açıklanmaktadır (Tablo 8).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Covid 19 pandemisinden önce yapılan araştırmalarda her iki eşte de de evlilik uyumu ile cinsel doyum arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Evlilik uyumu azaldıkça cinsel doyumda azalmaktadır. Kadınlarda erkeklerden farklı olarak kaçınma, dokunma ve anorgazmi'ninde evlilik uyumu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Erkek içinse cinsel ilişki sıklığı evlilik uyumu ile ilişkilidir ve en yüksek ilişkiyi sevgi gösterme ile göstermiştir. Kadınlarda bu ilişkinin bu kadar yüksek olmadığı görülmüştür (Arkar ve ztrk, 2014).

Bu araştırmada; covid 19 pandemisinde eşlerin birbirleri ile cinsel hazza erişmeleri, cinsel doyuma ulaşmada etkisi, cinsel aktivite - cinsel istek üzerine etkisi ve sürekli birbirini gören eşlerin cinsel tatmin üzerinde etkisi arasındaki bağlantıyı ortaya koymaktadır. Bu amaçla temin edilen sonuçlar bu kısımda tartışılmıştır.

İnsan hayatının bir anlam kazanması ve evliliğinin duygusal ilişkinin uzun süreli olabilmesi için cinsellik önemli bir faktördür. Yüzyıllardır insanlar, farklı cinsel davranışlar ve farklı yönelimler göstererek cinsel hazlar almaya çalışmıştır. Bu bağlamda bireyin gerek partneri gerekse kendi kendine yaşadığı cinsellik hiç kimseye zarar vermeden ve partnerlerin her birinin de rızası ve zgr iradesi ile olması yaşanan cinsellikten keyif alınması esas önemli olan noktadır (Shen 2020). Cinselliğin keyifli olması cinsel anlamda doyumun üst düzeylerde olması demektir ki bu anlamda cinsel doyumunu etkileyen cinsel doyumla ilişkili olan faktörler önem arz eder. İlişkili faktörleri bulabilmek için yapılan bu çalışma 26 çift ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan çiftlerin demografik özellikleri incelendiğinde 26 çift için erkek bireylerin yaşları %20 oranında 30 yaş ve altı, %44 oranında 31-40 yaş arası ve %36 oranında 40 yaş ve üzeri kadın bireylerin ise yaşları %25 oranında 30 yaş ve altı, %45,8 oranında 31-40 yaş arası ve %16,7 oranında 41- 50 yaş arası ve %12,5 oranında 50 yaş ve üzeridir. Erkek bireylerin eğitim durumları %12 oranında ilkokul, %4 oranında ortaokul, %32 oranında lise ve %44 oranında niversite mezunlarından kadın bireylerin ise eğitim durumları %7,7 oranında ilkokul, %19,2 oranında ortaokul, %3,8 oranında lise ve %69,2 oranında niversite mezunlarından olduğu görüldü. Çiftlerin aile yapılarına ilişkin özellikler incelendiğinde ise araştırmaya katılan 26 çiftin evlilik süreleri %19,2 oranında 5 yıldan az, %301,8 oranında 6-10 yıl arası, %19,2 oranında 11-15 yıl arası ve %30,8 oranında 16 yıldan fazla şeklinde dağılım göstermiştir. Çiftlerin %84,6'sı çekirdek aile yapısına

sahipken %15,4'ü geniş aile yapısına sahiptir. Aile yapısı bakımından çiftlerin daha küçük kalabalık olmayan bir aile yapısı olduğu görülmektedir. Ailenin aylık kazancı %13,6 oranında 3000 TL veya daha az, %27,3 oranında 3001 ile 5000 TL arası, %31,8 oranında 5001 ile 7000 TL arası ve %27,3 oranında 7001 TL veya daha fazla şeklinde dağılmıştır. Ailelerin %23'ünün çocuğu bulunmamakta, %23'ünde tek çocuk, %46'sında iki çocuk ve %8'inde üç çocuk bulunmaktadır. Çocukların doğum şekli ise %50 normal %50 sezaryen olarak dağılım göstermiştir. Çiftlerin cinsel ilişki sıklığı %23,1 haftada bir %26,9 haftada 2, %34,6 haftada üç ve %15,4 haftada dört kez olarak dağılım göstermiştir.

İlgili ölçüm araçlarından elde edilen puanlar erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar ortalaması $11,35 \pm 4,06$, Cinsel Heyecan Arama ortalaması $23,35 \pm 5,41$, Bilişsel Tutum ortalaması $18,00 \pm 6,14$, Somatik Afektif Tutum ortalaması $13,88 \pm 3,59$, Beck Depresyon Envanteri ortalaması $31,88 \pm 9,03$ olarak hesaplanmıştır. Kadınlar için Arizona Cinsel Yaşantılar ortalaması $15,27 \pm 5,83$, Cinsel Heyecan Arama ortalaması $18,38 \pm 4,51$, Bilişsel Tutum ortalaması $20,23 \pm 8,44$, Somatik Afektif Tutum ortalaması $15,88 \pm 5,65$, Beck Depresyon Envanteri ortalaması $36,12 \pm 13,74$ olarak elde edilmiştir. Arizona Cinsel Yaşantılar puanı, cinsel heyecan arama puanı ve Beck depresyon envanteri ve alt boyutları puanı cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Analiz sonucuna göre Arizona Cinsel Yaşantılar puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=-3,357$ $p=0,003$). Ortalama puanlara göre kadınların puanı erkeklerin puanına göre daha yüksektir. Heyecan Arama puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=3,998$ $p=0,001$). Ortalama puanlara göre erkeklerin puanı kadınların puanına göre daha yüksektir. Beck Depresyon Envanteri ve Bilişsel Tutum alt boyutu cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermezken ($p>0,05$) bilişsel tutum alt boyutu cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t=-2,143$ $p=0,042$). Ortalama puanlara göre erkeklerin puanı kadınların puanına göre daha düşüktür. İki grubun genel ortalamaları incelendiğinde ise Arizona Cinsel Yaşantılar ölçek ortalaması $13,31 \pm 5,35$ puan olarak elde edilmiş ve bir bireyin aldığı en düşük puan 5 en yüksek puanda 27 olarak bulunmuştur. Cinsel Heyecan Arama ölçek ortalaması $20,87 \pm 5,53$ puan olarak elde edilmiş ve bir bireyin aldığı en düşük puan 10 en yüksek puanda 35 olarak bulunmuştur. Beck Depresyon Envanteri ortalaması $34,00 \pm 11,71$ puan olarak elde edilmiş ve bir bireyin aldığı en düşük puan 21 en yüksek puanda 72 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak

görülmüyor ki Covid sürecince kadınların ve erkeklerin cinsel yaşantıları aynı derecede etkilenmemiş ve cinsel heyecanları arasında farklılıklar bulunmuştur. Erkeklerin cinsellik anlamında daha çok heyecan aradığı görülürken cinsel yaşantılar ile ilgili sorunların kadınlar için daha fazla olduğu tespit edildi. Kadınların ev içindeki baskılanması ve bu süreçte görevlerindeki artışların cinsel yaşantılarını da olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen erkeklere göre kadınların depresyon düzeyi puanlarındaki artış da kadınların bu dönemlerde erkeklere göre ev içinde daha çok yorulduğu düşünülmüştür.

Kadın ve erkeklerden elde edilen ölçek puanları arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş ve bu değerlendirme sonucunda erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar ve Cinsel Heyecan Arama ölçeklerinin kendi aralarında ve diğer ölçekler ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Beck Depresyon Envanteri ve alt boyutları arasında ise yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kadın ve erkeklerden elde edilen ölçek puanlarına göre çiftler arası ölçek ilişkileri incelendiğinde, Arizona Cinsel Yaşantılar ve cinsel heyecan arama ölçeklerinde kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı; Beck Depresyon Envanterinde kadın ve erkekler arasında $r=0,62$ pozitif yönlü orta düzey istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; Beck Depresyon Envanteri bilişsel tutum alt boyutunda kadın ve erkekler arasında $r=0,588$ pozitif yönlü orta düzey istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu; Beck Depresyon Envanteri somatik efektif tutum alt boyutunda kadın ve erkekler arasında $r=0,546$ pozitif yönlü orta düzey istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi.

Kadınlar için Arizona Cinsel Yaşantılarının erkekler için Arizona Cinsel Yaşantılar üzerindeki etkisini incelemek için kurulan regresyon modeli ve Kadınlar için cinsel heyecan aramanın erkekler için cinsel heyecan arama üzerindeki etkisini incelemek için kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak Kadınlar için Beck depresyon envanterinin erkekler için Beck depresyon envanteri üzerindeki etkisini incelemek için kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Analiz sonucuna göre erkekler için Beck depresyon envanteri kadınlar için Beck depresyon envanterini pozitif yönde etkilediği ve kadınlarda bir birimlik depresyon artışı erkeklerde 0,410 puanlık bir depresyon artışına sebep olduğu görülmektedir. Bu durumda ev içindeki mutluluğunun ya da ayrı evlerde yaşayan çiftlerin evin içindeki ya da dışındaki diğer partnere de yansıdığı sonucuna ulaşılabilir.

Aynı şekilde depresif hareketlerden sonra cinsel birlikteliklerin da sayısı azalabilmektedir. Çünkü kendini üzgün mutsuz depresif hisseden bireylerin cinsel isteklerinde bir azalma olabilir. Cinsel doyum cinsel anlamda tatmin hissi genellikle kişilerin cinsel istekleri ile başlar ve devam eder. Cinsel isteklerde olan azalma doğrudan cinsel yaşamı cinsel doyumunu etkilemektedir (Ekşi, 2018). Bu yüzden kişilerin önce kendini iyi hissetmesi cinsel isteklerini arttıracak, bazen dolaylı bazen doğrudan cinsel doyumlarını etkileyecektir.

Pandemi öncesi normal zamanlarda, insanların yoğun yaşamları nedeniyle eşleri veya partnerleri ile geçirecekleri zaman kısıtlı olarak ifade edilebilir. COVID-19'un getirdiği izolasyon süreci, işe gidip gelmek gibi tüm günün yarısını ya da bazen tamamını alan günlük rutinleri bozmuş olabilir ancak bu izolasyon süreci insanların eşiyile daha fazla vakit geçirmesine ve dolayısıyla cinsel deneyim yaşamasına olanak sağlıyor gibi görülmektedir. Ancak pandemi döneminde de insanların bazı psikolojik problemleri olmuş ve evlilikleri, cinsel yaşantıları olumsuz etkilenmiştir. Özellikle kaygı, öfke, stres, sosyal izolasyon ve yalnızlık gibi psikolojik sorunların cinsel ilişkileri olumsuz etkilediğini söylemek mümkündür. Genel olarak yapılan çalışmalarda COVID-19 salgını sırasında kadın ve erkeklerin hem cinsel aktivitelerinin hem de cinsel tatmininin azaldığı belirtilmektedir. Ancak korku veya kaygıya bağlı cinsel işlev bozukluklarının artmasında psikolojik, sosyal ve biyolojik faktörlerin de araştırılması gerekir. Çünkü insan cinselliği birçok koşuldan etkilenen karmaşık bir olgudur.

Sonuç olarak, COVID-19'un etkisinin insanların cinsel yaşamında çok önemli olacağı ve önümüzdeki aylarda veya yıllarda her düzeyde ilişkilerde bazı değişikliklere neden olacağı düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmanın esas sınırlılığı çalışmanın Mersin il merkezinde belirlenen 18 yaş üstü evli çiftlerle sürdürülmesidir. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde benzeri çalışmaya rast gelinmemiştir. Bu çalışma farklı örneklem grupları ile, farklı sosyo-kültürel yapıya sahip konumlar açısından incelenebilir. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda ülkenin farklı noktalarında eş zamanlı veriler toplanıp bölgelere ya da illere göre durum değerlendirilmesi yapılabilir.

18 yaş üstü evli çiftlerin, Covid 19 pandemisinden dolayı yaşadıkları kaygıların cinselliğe ve evliliğe yükledikleri manaların çeşitli eğitim ve danışmanlık programları ile güçlendirip güçlendiremeyeceklerine bağlı çalışmaların yapılması önerilir. Maddi durumlar göz önünde bulundurulduğunda her çiftin cinsel yaşantısı ile ilgili terapi alabilmesi oldukça güçtür. Bu aşamada cinsellik anlamda yaşanan sorunların çözülebileceği danışmanlıklar sağlık ocağı gibi her çiftin ulaşabileceği merkezlerde kurulabilir.

Bu araştırmanın verileri, anket yöntemi ile yüz yüze görüşme yapılarak toplanmış nicel tipte verilerdir. Nicel olarak değerlendirilen konular nitel olarak değerlendirilip daha ayrıntılı sonuçlar ve nedenler elde edilebilir.

Eşler arasında cinsellikte yaşanan sorunlar, çiftlerin ortak gayretleriyle üstesinden gelinebilir. Cinsellikte yaşanan sorunlar fark edildikten sonra üstesinden gelememelerinin en büyük sebebi çiftlerin bu konu üzerinde durmamalarıdır. Cinsel sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte eşlerin bu konu üzerine konuşmaları, beklentilerinin ne olduğu, isteklerinin açıkça belirtilmesi çiftlerin cinsellikle ilgili sorunların çözüm bulmasına yardımcı olabilir. Burada ehemmiyetli olan partnerlerin karşı tarafı suçlamadan, yargılamadan konuştuklarını dinlemesidir. Eğer ki eşler birbirleriyle konuşmanın yetersiz geldiğini düşünürlerse uzman bir aile danışmanından yardım alabilirler. Uzman ve bağımsız birine yaşanan sorunları anlatmaları aile danışmanlığı ile çözümlenmesinde daha etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alkan, E. (2008). Cinsel işlev bozuklukları ve kişilerarası tarz, öfke, kendilik algısı
- Arkar, H., Öztürk, C. (2014), Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler, Literatür Sempozyum, 1 (3), 8-9.
- Asha. (tarih yok). *American SexualHealthAssociation. Sex and COVID-19. Understand the risks of sex and intimatecontact in the time of COVID-19.* <http://www.ashasexualhealth.org/sex-in-the-time-ofcovid-19/> adresinden alındı
- Barrientoz, J. E., Paez, D. (2006). Psychosocial variables of sexualsatisfaction in Chile. *Journal of Sex ve MaritalTherapy*, 32, 351-368.
- Basat, Ç. (2004). An exploration of marital satisfaction, locus of control, and self-esteem as predictors of sexualsatisfactions. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta-doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Butzer, B., Campbell, L. (2008). Adultattachment, sexualsatisfaction, and relationshipsatisfaction: A study of marriedcouples. *PersonalRelationships*, 15, 141-154.
- Chattu VK, Yaya S. Emerginginfectiousdiseases and outbreaks: implications for women'sreproductivehealth and rights in resource-poorsettings. *ReprodHealth.* 2020;17(1):43
- Chew QH, Wei KC, Vasoo S, Chua HC, Sim K. Narrativesynthesis of psychological and copingresponsestowardsemerginginfectiousdiseaseoutbreaks in the general population: practicalconsiderations for the COVID-19 pandemic. *SingaporeMed J* 2020;61:350–6.
- Cinsel Eğitim Tedavi Ve Araştırma Derneği (CETAD), Cinsel Yaşam ve Sorunları, 2008
covid19.saglik.gov.tr (Erişim tarihi: 20.02.2022).
- Çalı, D. (2021). Kadınlarda Cinsel Doyum Üzerine, Cinsel Mitlerin Ve Ruminasyonun Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,
- Demir, C. S. (2005). Aile Planlaması Yöntemleri ve Cinsellik. 4. Uluslararası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongre Kitabı, Ankara.
- Doğan, S. (2006). Cinsellikten Tikinti Duyma Bozukluğu: Davranışçı Tedaviye Olumlu ve Hızlı Yanıt Veren Bir Olgu. *Klinik Psikiyatri* 2006;9:191-197.
- Donoghue M, H. F. (2000). A novelangiotensin-convertingenzyme-relatedcarboxypeptidase

(ACE2) converts angiotensin I to angiotensin. *Circulation Res*, 87.

- Ekşi, B. D. (2008). Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları Ve Benlik Saygılarının İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 279 - 289.
- Erdinç, İ. (2018). Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumu ve yaşam doyumu arasında ki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Ersanlı, K., Kalkan, M. (2008). Evlilik İlişkilerini Geliştirme: Kuram ve Uygulama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Farley, F. H., Davis, S. A. (1980). Personality and sexual satisfaction in marriage. *Journal of Sex ve Marital Therapy*, 6(1), 56-62.
- Favre G, Pomar L, Qi X, Nielsen-Saines K, Musso D, Baud D. Guidelines for pregnant women with suspected SARS-CoV-2 infection. *Lancet Infect Dis*. 2020;20(6):652-653
- Frauman, D. C. (1982). The relationship between physical exercise, sexual activity, and desire for sexual activity. *Journal of Sex Research*, 18(1), 41-46.
- Frauman, D. C. (2006). The relationship between physical exercise, sexual activity, and desire for sexual activity. D. C. Frauman içinde, *Psychology of Women Quarterly* (s. 333 - 339).
- Gill, A. K., Hegarty, P., & McAlpine, C. (2007). Why Criminalise Forced Marriage?: Islamophobia and Assimilation Based Justifications. *Psychology of Women Section Review*, 9(2), 15-28.
- Grabovac I, Smith L, Yang L, Soysal P, Veronese N, Işık AT, et al. The relationship between chronic diseases and number of sexual partners: an exploratory analysis. *BMJ Sex Reprod Health* 2020;46:100–7.
- Gülsün M, Ak M, Bozkurt A. Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik. *PGY*. 2009; 1(1): 68-79.
- Gülsün, M., Ak, M., & Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatri de Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 68-79.
- Haavio-Mannila, E., & Kontula, O. (1997). Correlates of increased sexual satisfaction. *Archives of sexual behavior*, 26(4), 399-419.
- Haavio-Mannila, E., Kontula, O. (1997). Correlates of increased sexual satisfaction. *Archives of sexual behavior*, 26(4), 399-419.

- Hall KS, Samari G, Garbers S, et al. Centringsexual and reproductivehealth and justice in the global COVID-19 response. *Lancet*. 2020;395(10231):1175- 1177.
- Hayward, M., Zhang, Z. (2006). Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in latemidlife. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657.
- Hisli N. [The reability and validity of Beck Depression Inventory amonguniversitystudents]. *J TurkPsychol* 1989;23:3-13.
- Hussein J. COVID-19: Whatimplications for sexual and reproductivehealth and rightsglobally? *SexReprodHealthMatters*. 2020;28(1):1746065.
- İncesu, C. (2006). *Cinsel Yaşam ve Sorunları*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları
- Jacob L, S. L. (2020). Challenges in the Practice of SexualMedicine in the Time of COVID-19 in the United Kingdom. S. L. Jacob L. içinde
- Jacob L, Smith L, Butler L, Barnett Y, Grabovac I, McDermott D, et al. Challenges in the Practice of SexualMedicine in the Time of COVID-19 in the United Kingdom. *J SexMed* 2020
- Jacob L, Smith L, Butler L, Barnett Y, Grabovac I, McDermott D, et al. Challenges in the Practice of SexualMedicine in the Time of COVID-19 in the United Kingdom. *J SexMed* 2020.
- Jeffrey, N., Lois-Rathus, F., &Spencer, R. (2005). *Human sexuality in a world of diversity*.
- Kabakçı, E., Daş, C. T. (2002). Vaginismus: Kadınlar ve eşlerinin özellikleri. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Kadihasanoglu M, Aktas S, Yardimci E, et al. SARS-CoV-2 PneumoniaAffects Male ReproductiveHormoneLevels: A Prospective, Cohort Study. *J SexMed* 2021;18:256-264.
- Karaoğlu M.B. (2019). *Evli Bireylerde Benlik Saygısının Çift Uyumu Ve Cinsel Doyum Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi Sağlık Bilimleri Enstütüsü*.
- Keskin, G., Bilge, A., Akmeşe, B. Z., Saydam, B. K. (2012). İnfertilite tedavisi gören kadınların depresyon, umutsuzluk ve evlilik uyumlarındaki değişimin değerlendirilmesi. *STED*, 21(2), 53-60.
- KIYLIOĞLU, L. (2013). *Cinsel heyecan arama ölçeği (Chaö): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve*

güvenirlık çalışması. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(1), 41-54.

Laumann, E. O., Gagnon, J. H., Michael, R. T., Michaels, S. (1994). The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States. Chicago: The University of Chicago Press.

Lawrence, E., Pederson, A., Bunde, M., Barry, R. A., Brock, R. L., Fazio, E., Mulryan, L., Hunt, S., Madsen, L., Dzankovic, S. (2008). Objective ratings of relationship skills across multiple domains as predictors of marital satisfaction trajectories. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(3), 445-466.

Lee DM, N. J. (2003). Sexual Health and Well-being Among Older Men and Women in England: Findings from the English Longitudinal Study of Li D, Jin M, Bao P, Zhao W, Zhang S. *Clinical Characteristics and Results of Semen Tests Among Men With Coronavirus Disease 2019*. N. J. Lee DM. içinde

Li D, Jin M, Bao P, Zhao W, Zhang S. *Clinical Characteristics and Results of Semen Tests Among Men With Coronavirus Disease 2019*. 2020;3:e208292.

LYNESS Anne Prouty, Twenty American families' stories of adaptation: Adoption of children from Russian and Romanian institutions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 2007.

Mark, K. P. ve Jozkowski, K. N. (2013). The Mediating Role of Sexual and Nonsexual Communication Between Relationship and Sexual Satisfaction in a Sample of College Age Heterosexual Couples. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 39 (5), 410-427.

McCarthy, B. (1997). Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage. B. McCarthy içinde, *Journal of sex & marital therapy* (s. 231 - 240).

Nouri-Vaskeh M, A. L. (2020). Fecal transmission in COVID-19: A potential shedding route. *J Med Virol*. A. L. Nouri-Vaskeh M. içinde

Nunnally, J. C. (1967). *Psychometric Theory*, McGraw-Hill, Inc., 1. Baskı, New York.

Okçelik, S. (2021). COVID-19 pneumonia causes low testosterone levels. *Andrologia*, 53(1), e13909.

Organisation., W. H. (tarih yok). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>. adresinden alındı

Özcan, S. G. (2014). Evli Bireylerin Cinsiyete Göre Aldatma Eğilimleri, Evlilik Doyum Düzeyleri Ve Cinsel Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Haliç

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özgüven, İ. (2010). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: Pdrem Yayınları

Öztürk, C.Ş., Arkar, H (2014). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler. www.literaturesempozyum.com. 1 (3), 16-24

Öztürk, M.O, Uluşahin A. (2008) Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. 11. Baskı, Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti

Pan F, X. X. (2020). No evidence of SARS-CoV-2 in semen of males recovering from COVID-19. X.

Peterman A, Potts A, O'Donnell M, et al. Pandemics and violence against women and children. Center for Global Development workingpaper. CGD WorkingPaper 528. Washington, DC: Center for Global Development. <https://www.cgdev.org/publication/pandemics-and-violence-against-women-and-children>

Prouty, A. (tarih yok). Twenty American families' stories of adaptation: Adoption of children from Russian and Romanian institutions. Journal of Marital and Family Therapy, A. Prouty içinde, *Electronic Journal of Human Sexuality*(s. 77 - 93). 2007.

Riley T, Sully E, Ahmed Z, Biddlecom A. Estimates of the Potential Impact of the COVID-19 Pandemic on Sexual and Reproductive Health In Low- and Middle-Income Countries. *Int Perspect Sex Reprod Health*. 2020;46:73-76.

Roesch E, Amin A, Gupta J, Garcia-Moreno C. Violence against women during COVID-19 pandemic restrictions. *BMJ*. 2020;

Rudd, R. R. (2009). Examining the Relationship Between Antecedents of Sexuality and Women's Reported Level of Sexual Satisfaction During the First Five Years of Marriage. All Graduate Theses and Dissertations, 355

Schiavi MC, Spina V, Zullo MA, Colagiovanni V, Luffarelli P, Rago R et al. Love in the Time of COVID-19: Sexual Function and Quality of Life Analysis During the Social Distancing Measures in a Group of Italian Reproductive-Age Women. *J Sex Med*. 2020; 17(8): 1407-13

Service, N. H. (2020). *Advice for everyone - Coronavirus (COVID-19)*. <https://www.nhs.uk/conditions/coronavirus-covid-19/>. adresinden alındı

Shen Q, X. X. (2020). The ACE2 Expression in Sertoli cells and

- Germcells may cause male reproductive disorder after SARS-CoV-2 Infection. X. X. Shen Q içinde, *OSF Preprints*(s. 24).
- Soykan A. The reliability and validity of Arizona sexual experiences scale in Turkish ESRD patients undergoing hemodialysis. *Int J Impot Res* 2004;16(6):531-534.
- Sprecher S.- Cate R. M. (2004). Sexual satisfaction and sexual expression as predictors of relationship satisfaction and stability. In J. H. Harvey, A. Wenzel, & S. Sprecher (Eds.), *The handbook of sexuality in close relationships*. 235– 256.
- Sprecher, S., McKinney, K. (1993). *Sexuality*. Newbury Park, California: Sage Publications, Inc
- Şahin, E., & Satılmış, İ. G. (2020). COVID-19 pandemisinde cinsellik ve cinsel sağlık. *Androloji*, 22, 249-253.
- Thomsen, D. L., & Chang, I. J. (2000). Predictors of satisfaction with first intercourse: A new perspective for sexuality education. *Eric Clearinghouse*
- Tian Y, R. L. (2020). Gastrointestinal features in COVID-19 and the possibility of faecal transmission. s. 51.
- UNFPA. *Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage*. 2020.
- Ürkmez, D. (2018). *Kadınların Cinsel Sıkıntıları ve Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki* (Master's thesis,
- Whitley, M. P., ve Poulsen, S. B. (1975). Assertiveness and sexual satisfaction in employed Professional women. *Journal of Marriage and the Family*, 37(3), 573-581.
- Witting, K., Santtila, P., Alanko, K., Harlar, N., Jern., P., Johansson, A., Von Der Pahlen, B., Varjonen, M., Algars, M., Sandnabba, N. K. (2008). Female sexual function and its associations with number of children, pregnancy, and relationship satisfaction. *Journal of Sex ve Marital Therapy*, 34, 89-106.
- World Health Organisation. *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novelcoronavirus-2019>.
- X. Pan F içinde, *Fertil Steril* (s. 113).
- Yıldırım H. K., (2019), *Evli Çiftlerde Bağlanma Stillerinin Ve Ontolojik İyi Oluşun Cinsel Doyum Üzerine Etkisi*, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik

Psikoloji Doktora Programı,Doktora Tezi, İstanbul

Zhang W, D. R.-H.-S.-L. (2020). Molecular and serological investigation of 2019-nCoV infected patients: Implications of multiple shedding routes. D. R.-H.-S.-L. Zhang W içinde, *Emerg Microbes Infect*(s. 9).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Aslı KILIÇ

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :2009-2013 Mersin Üniversitesi, Okul Öncesi Öğrt.
Tezsiz Yüksek Lisans :2017-2018 Mersin Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danış.
Tezli Yüksek Lisans : 2019- 2022 KTO Karatay Üniversitesi Aile Danış.
Bildiği Yabancı Diller : Almanca (orta düzey), İngilizce (az düzey)

İŞ DENEYİMİ

2008-2009 Lise son sınıfta İzem Özel Eğitim Merkezinde Staj
2012-2013 Üniversite son sınıfta Aydınlikevler İlköğretim Okulu Staj
2013-2014 Mezitli anaokulu (ücretli öğretmenlik)
2014-2015 Kocatepe İlköğretim Okulu (ücretli öğretmenlik)
2015-2016 Türk Telekom İlköğretim Okulu (ücretli öğretmenlik) 2016-2017 Özel Safa Kelebek Anaokulu (asıl öğretmenlik)
2018 (3 ay) Şehit Abdullah Tayyip Olçak Anaokulu (ücretli öğretmenlik) 2018-2019 Şevket Pozcu Anaokulu (ücretli öğretmenlik)
2019-2020 Yahya Günsur Meslek Lisesi (ücretli öğretmenlik)
2020-2022 Hüseyin Polat Özel Eğitim Okulu (ücretli öğretmenlik, halen devam ediyor.)

Tarih: 11 Mayıs 2022

EKLER

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Covit 19 Pandemisinde Eşler Arası Cinsel İlişkinin Değerlendirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Elde edilecek veriler sadece bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Elinizde bulunan kişisel bilgi formu ve anketlerdeki soruları boş bırakmamanız ve her bir madde için tek bir yanıt vermeniz rica olunur. Verdiğiniz yanıtlar hiçbir şekilde yabancı bir kişi ile paylaşılmayacak ve verileriniz bizde gizli kalacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

KADIN

YAŞINIZ	
EĞİTİM DURUMUNUZ	
MESLEĞİNİZ VE ÇALIŞMA DURUMUNUZ	
EVLİLİK SÜRENİZ	
EŞİNİZİN EĞİTİMİ	
EŞİNİZİN MESLEĞİ VE ÇALIŞMA DURUMU	
AİLE TİPİNİZ (örn; çekirdek aile)	

AYLIK GELİRİNİZ	
EŞİNİZİN AYLIK GELİRİ	
YAŞADIĞINIZ YER	
ÇOCUK SAYISI	
SON DOĞUM ŞEKLİNİZ	
CİNSEL İLİŞKİ SIKLIĞINIZ (örn; haftada 4 kez)	

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Covit 19 Pandemisinde Eşler Arası Cinsel İlişkinin Değerlendirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Elde edilecek veriler sadece bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Elinizde bulunan kişisel bilgi formu ve anketlerdeki soruları boş bırakmamanız ve her bir madde için tek bir yanıt vermeniz rica olunur. Verdiğiniz yanıtlar hiçbir şekilde yabancı bir kişi ile paylaşılmayacak ve verileriniz bizde gizli kalacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

ERKEK

YAŞINIZ	
EĞİTİM DURUMUNUZ	
MESLEĞİNİZ VE ÇALIŞMA DURUMUNUZ	
EVLİLİK SÜRENİZ	
EŞİNİZİN EĞİTİMİ	
EŞİNİZİN MESLEĞİ VE ÇALIŞMA DURUMU	
AİLE TİPİNİZ (örn; çekirdek aile)	
AYLIK GELİRİNİZ	
EŞİNİZİN AYLIK GELİRİ	
YAŞADIĞINIZ YER	

ÇOCUK SAYISI	
EŞİNİZİN	
SON DOĞUM ŞEKLİ	
CİNSEL İLİŞKİ SIKLIĞINIZ (örn; haftada 4 kez)	

EK-2 ARIZONA CİNSEL YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ

ARIZONA CİNSEL YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ (ACYÖ)

KADIN FORMU

Ad-Soyad:.....

Tarih:.....

.....

Lütfen her madde için BUGÜN de dahil GEÇEN HAFTAKİ durumunuzu işaretleyin

Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça istekli	Çok istekli	Biraz istekli	Biraz isteksiz	Çok isteksiz	Tamamen isteksiz

Cinsel açıdan ne kadar kolay uyarılırsınız (tahrik olursunuz) ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Oldukça zor

Vajinanız/cinsel organınız ilişki sırasında ne kadar kolay ıslanır veya nemlenir ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla olmaz

Ne kadar kolay orgazm olursunuz (doyuma ulaşırsınız)?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla boşalamam

Orgazmınız tatmin edici midir ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça tatmin edici	Çok tatmin edici	Biraz tatmin edici	Çok tatmin etmiyor	Çok tatmin etmiyor	Orgazma ulaşamam

ARIZONA CİNSEL YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ (ACYÖ)

ERKEK FORMU

Ad-Soyad:.....Tarih:.....

Lütfenhermadde içinBUGÜNdedahilGEÇENHAFTAKİdurumunuzu işaretleyin

Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça istekli	Çok istekli	Biraz istekli	Biraz isteksiz	Çok isteksiz	Tamamen isteksiz

Cinsel açıdan ne kadar kolay uyarılırsınız (tahrik olursunuz) ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla olmaz

Penisiniz/cinsel organınız kolayca sertleşir ve bu sertliğini sürdürür mü ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla olmaz

Ne kadar kolay boşalırınız ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça kolay	Çok kolay	Biraz kolay	Biraz zor	Çok zor	Asla boşalamam

Boşalmanız tatmin edici midir ?

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
Oldukça tatmin edici	Çok tatmin edici	Biraz tatmin edici	Pek tatmin etmiyor	Çok tatmin etmiyor	Hiç boşalamam

EK-3 CİNSEL HEYECAN ARAMA ÖLÇEĞİ (CHA)

CİNSEL HEYECAN ARAMA ÖLÇEĞİ (CHA)

Aşağıda size cinsel davranışlarınızla ilgili sorular sorulmaktadır. Lütfen bu sorulardan sizin için uygun olanı daire içine alınız.

1- Sınırsız çalınca cinsel ilişkiyi severim.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyük ölçüde Bütünüyle katılıyorum

2- Cinsel ilişkiye girmede en önemli şey fiziksel heyecandır.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyük ölçüde Bütünüyle katılıyorum

3- Kondomsuz (prezervatif) cinsel ilişki duygusundan zevk alırım.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyük ölçüde Bütünüyle katılıyorum

4- İş cinsel ilişkiye geldiğinde fiziksel çekicilik kişiyi ne kadar iyi tanıdığımdan daha önemlidir.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyük ölçüde Bütünüyle katılıyorum

5- Şehvetli insanların arkadaşlıklarından zevk alırım.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyük ölçüde Bütünüyle katılıyorum

6- Porno film izlemekten zevk alırım.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyükölçüde Bütünüyle katılıyorum

7- Birisinin benimle cinsel ilişkiye girmesini sağlamak için tam olarak doğru sayılmayacak şeyler söylerim.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyükölçüde Bütünüyle katılıyorum

8- Yeni cinsel yaşantılar denemeyi severim.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyükölçüde Bütünüyle katılıyorum

9- Cinselliğimi keşfediyormuşum gibi hissedirim.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyükölçüde Bütünüyle katılıyorum

10- Yeni ve heyecan verici cinsel deneyimler ve duygular yaşamayı severim.

1 2 3 4
Hiç katılmıyorum Biraz katılıyorum Büyükölçüde Bütünüyle katılıyorum

EK-4 BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o ruh durumunun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır.

Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz.

Sonbirhafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi bulunuz. Daha sonra, o maddenin yanındaki harfin üzerine (X) işaretleyiniz.

A) Kendimi üzgün hissetmiyorum

B) Kendimi üzgün hissediyorum

C) Her zaman için üzgünüm ve kendimi buduygudan kurtaramıyorum

D) Öylesine üzgün ve mutsuzumki dayanamıyorum

A) Gelecekte umutsuz değilim

B) Gelecekte konusunda umutsuzum

C) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok

D) Benim için bir gelecek olmadığı gibi budurum değişmeyecek

A) Kendimi başarısız görmüyorum

B) Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır

C) Geriye dönüp baktığımda, pek çok başarısızlığımın olduğunu görüyorum

D) Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum

A) Her şeyden eskisi kadar doyum (zevk) alabiliyorum

B) Her şeyden eskisi kadar doyum alamıyorum

C) Artık hiçbir şeyden gerçek bir doyum alamıyorum

D) Bana doyum veren hiçbir şey yok, her şey çok sıkıcı

A) Kendimi suçlu hissetmiyorum

B) Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor

C) Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum

D) Kendimi her an içinsuçlu hissediyorum

A) Cezalandırılıyormuşum gibi duygulariçindededeğim

B) Sanki bazı şeyler için cezalandırılabilirmişim gibiduygular içindeyim

C) Cezalandırılacakmışım gibiduygular yaşıyorum

D) Bazı şeyleriçin cezalandırılıyorum

A) Kendimi hayal kırıklığına uğratmadım

B) Kendimi hayal kırıklığına uğrattım

C) Kendimden hiç hoşlanmıyorum

D) Kendimden nefret ediyorum

A) Kendimi diğer insanlardan daha kötüdurumda görmüyorum

B) Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum

C) Kendimi hatalarım için her zaman suçluyorum

D) Her kötü olayda kendimi suçluyorum

A) Kendimi öldürmek gibidüşüncelerim yok

B) Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum ama böyle birşey yapamam

C) Kendimi öldürebilmeyiçok isterdim

D) Eğer bir fırsatını bulursamkendimi öldürürüm

A) Herkesten daha fazlaağladığımı anmıyorum

B) Eskisine göre şimdilerde dahaçok ağlıyorum

C) Şimdilerde heran ağlıyorum

D) Eskiden ağlayabilirdim. Şimdilerde istesemdeağlayamıyorum

A) Eskisine göre daha sınırlı veyatedirginsayılmam

B) Her zamankinden biraz dahafazlatedirginim

C) Çoğu zaman sınırlı vetedirginim

D) Şimdilerde her an için tedirginvesinirliyim

A) Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim.

b. B) Eskisine göre insanlarla dahaazilgiliyim

C) Diğer insanlara karşı ilgiminçoğunukaybettim

D) Diğer insanlara karşı hiçilgimkalmadı

A) Eskisi gibi rahat ve kolaykararlarverebiliyorum

B) Eskisine kıyasla şimdilerde karar vermeyi daha çokerteliyorum

C) Eskisine göre karar vermekte oldukçagüçlükçekiyorum

D) Artık hiçkararveremiyorum

A) Eskisinden daha kötü bir dış görünüşümlolduğunusanmıyorum

B) Sanki yaşlanmış ve çekiciliğimi kaybetmişim gibi düşünüyörveüzülüyorum

C) Dış görünüşümdede artık değiştirilmesi mümkün olmayan
vebeniçirkinleştirendeğişikliklerolduğunuhissediyorum

D) Çok çirkinolduğumudüşünüyorum

A) Eskisi kadariyiçalışabiliyorum

B) Bir işe başlayabilmek için eskisine göre daha çokçabaharcıyorum

C) Ne olursa olsun, yapabilmek için kendimiçokzorluyorum

D) Artıkhiççalışamıyorum

A) Eskisi kadar kolay verahatuyuyabiliyorum

B) Şimdilerde eskisi kadar kolay verahatuyuyamıyorum

C) Eskisine göre bir veya iki saat erken uyanıyor, tekrar uyumaktagüçlükçekiyorum

D) Eskisine göre çok erken uyanıyor vetekraruyuyamıyorum

- A) Eskisine göre daha çabukyorulduğumusanmıyorum
- B) Eskisinden daha çabuk vekolayyoruluyorum
- C) Şimdilerde neredeyse her şeyden, kolayca ve çabukyoruluyorum
- D) Artık hiçbir şey yapamayacak kadaryorgunum

- A) İştahım eskisinden pek farklı değil
- B) İştahım eskisi kadariye değil
- C) Şimdilerde iştahımepeykötü
- D) Artık hiç iştahım yok

- A) Son zamanlarda pek fazla kilokaybettiğimi/aldığımı sanmıyorum
- B) Son zamanlarda istemediğim halde iki buçuk kilodan fazla kaybettim/aldım
- C) Son zamanlarda beş kilodan fazla kaybettim/aldım
- D) Son zamanlarda yedi buçuk kilodan fazla kaybettim/aldım

- A) Sağlığım beni pek endişelendirmiyor
- B) Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sıkıntılarım var
- C) Ağrı sızı gibi bu sıkıntılarım beni çok endişelendiriyor
- D) Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki başka bir şey düşünemiyorum

- A) Son zamanlarda cinsel yaşamımda dikkatimi çeken bir şey yok
- B) Eskisine göre cinsel konularla daha az ilgileniyorum
- C) Şimdilerde cinsellikle pek ilgili değilim
- D) Artık cinsellikle hiç bir ilgim kalmadı

T.C.
KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ DIŞI ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARI

Toplantı Sayısı: 2

Toplantı Tarihi: 09.02.2021

Karar Sayısı: 2021/027: Doç. Dr. Füsun SUNAR'ın, "Covid-19 Pandemisinde Eşler Arası Cinsel İlişkinin Değerlendirilmesinde Mersin Örneği" başlıklı araştırma projesi çalışması ile ilgili 28.01.2021 tarihli dilekçesi ve ekleri görüşüldü.

Görüşme sonucunda araştırma projesi çalışmasının Doç. Dr. Füsun SUNAR'ın sorumluluğunda yürütülmesinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Not: Çalışma ile ilgili gerekli izin ve yasal sorumluluk araştırmacılara aittir.

Sorumlu Araştırmacı: Doç. Dr. Füsun SUNAR

Yardımcı Araştırmacı: Öğretmen Aslı KILIÇ

ASLI GİBİDİR
09.02.2021

Prof. Dr. Taner ZİYLAN

İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar
Etik Kurul Başkanı